

19 3 37
ŽENSKI LIST

V I G R E D

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Požnel) in upravništvo Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 3519. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. Za tiskarno odgovarja Jožef Godina C. M.

Sklep uredništva 1. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine »Vigredi« in priloge, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravo »Vigredi«, Ljubljana, Masarykova cesta 12.

V S E B I N A :

Krekova mati (Vinko Brumen). — Tvoj smehlaj (S. D.). — Ob materini smrti (Sovran). — Mati in evharistija (M. Markelj). — Materinska ljubezen (M. Toff). — Sestra Dragica (Tilka Lamprechtova). — O materinstvu (L. Grafenauer). — K materinskemu dnevju (I. V.). — Moj duhovni šopek materi (M. M.). — Pravljica (A. Galetova). — Dekliška KA. — Pred praznikom (A. Galetova). — Po trnju do cvetja (F. Majdič). — Dekletova pomlad (Dr. M. Csaba - V. Lovšin). — Iz naših krogov. — Žena v domu. — Pridne roke - dota zame! (E. Oražem).

Klišeya za Dolcijevo »Madono« in »Znanilke pomladi« je iz prijaznosti posodila zaloga družbe sv. Mohorja v Celju.

DOBRE KNJIGE

Mohorjeva družba je v letošnjem letu slovenskemu narodu zopet poklonila 9 izredno lepih knjig: petero jih je v redni izdaji, četrto pa za doplačilo. V redni izdaji so izšle:

Koledar, ki prinaša poleg običajne koledarske vsebine še več poučnih člankov iz raznih sodobnih vprašanj, od katerih je posebno važen »Pregled svetovnih dogodkov«, »Katoliška Cerkev po svetu«, »Za odrom svetovne politike« in zlasti za kmetovalce važne razgovore in nasvete. S posebnim zanimanjem se čitatelj zazre v dolgo vrsto onih Mohorjanov, ki so odšli s tega sveta in se takorekoč še enkrat poslovi od njih. Že zaradi Koledarja bi bilo

vredno plačati Din 20.—, kolikor stane celoletna naročnina.

Slovenske večernice imajo letos zopet povest, kakršne si je preprosti človek želel. Z »Lovračem« stopa pred nas popolnoma naš človek, ki ga zato tudi radi spremljamo po vseh potih njegovega burnega življenja. Posebno jezik je tako domač in vseskozi razumljiv. To povest so gotovo vsi Mohorjani z veseljem čitali in jo bodo še, ker je tako domača.

Elektrika je enkrat zopet knjiga, kakršne smo občutno pogrešali. Vsi pojavi v naravi so podani v pripravnih razgovorih; vprašanje in odgovor se vrstita tako lahko razumljivo, kakor do sedaj o elektriki ni

NA MNOGA VPRAŠANJA ODGOVARJA UPRAVA, DA NOVIM NAROČNICAM LAHKO POSTREŽE Z VSEMI LETOŠNJIMI ŠTEVILKAMI.



VIGRED

ŽENSKI LIST

XV  3

V LJUBLJANI, 1. MARCA 1937.

Vinko Brumen:

Krekova mati

(Nadaljevanje.)

Šolska oblast je vdovi priznala pokojnino v znesku tretjine moževe plače in še neki prispevek za otroke, kar je dalo skupaj 249 gld. 96 kr. V Komendi ni mogla dolgo ostati, ker so pričakovali novega učitelja in temu je morala prepustiti stanovanje. Zato se je še pred rojstvom sina Ignaca preselila v Selce nad Škofjo Loko, kjer je po možu podedovala hišo v »Štoku«. Odprla je malo trgovino s špecerijskim blagom in trafiko, da bi si nekoliko pomnožila dohodke in laže preskrbela svojo družino. Tu je živela s svojimi otroki, vzgajala jih je in doživljala z njimi lepe in bridke strani materinstva. Obenem pa je široko odprla srce vsem potrebnim in revnim. Selčani so se radi sestajali pri njej, v poznejših letih pa so prihajali mnogi obiskovalci sina Janeza.

Tega je dala jeseni 1876 v ljubljansko gimnazijo, ki jo je končal 1884, nakar je stopil v semenišče in je 1888 postal duhovnik. Predstojniki so ga poslali še na Dunaj, da je nadaljeval študije, in se je 1892 vrnil kot doktor bogoslovja. Postal je kaplan v Ribnici, kmalu nato pa vikar pri ljubljanski stolnici in pozneje profesor v bogoslovju. V letih 1897—1900 je bil državni, 1901 pa je bil izvoljen za deželnega poslanca. Vse svoje moči je posvetil delu za svoje slovensko ljudstvo in je žel hude napade in tudi lepe uspehe. Vse to je doživela tudi mati Marija, ki je dala Janezu vodilo za pot v življenje: »Revežev se drži!«

Izmed ostalih otrok sta se hčerki Zofka in Amalija poročili, sin Alojzij je umrl za kozami v Selcih leta 1881, najmlajši Ignacij, ki ji je povzročil

največ skrbi in bolesti, si je 18. avgusta 1900 kot trgovski poslovodja v Ljubljani sam vzel življenje.

Po moževi smrti se je Krekova mati preselila v Selca nad Škofjo Loko, kjer je po možu podedovala hišo »v Štoku«, zaradi katere se je Krekovih prijel naziv »Štokarjevi«, mater pa so imenovali »Štokarjevo mater«. Tu je odprla trgovnico in trafiko, da bi lažje preživela svojo družino in pomagala tudi drugim potrebnim. Včasih je vzela v najem tudi kako njivo ter je redila kozo ali prašiča. A tega ni bilo vedno. Hiša »v Štoku« pa ni bila le dom Krekove družine, nego zavetišče vseh brezdomcev v Selcih in vseh tistih, ki se za kak čas niso vedeli kam drugam zateči, vobče pa zatočišče vseh, ki so bili v kakršnikoli sili in potrebi.

Selčani so se radi zbirali pri Štokarjevih na pomenek, zlasti še pozneje, ko je prihajal na počitnice Janez. Pa k Štokarjevi materi so hodili po nasvete v boleznih in neizgodah. Saj je ona poznala zdravilnost vseh mogočih rož, kar ji je toliko bolj služilo, ker je baje vsako novo bolezen v Selcih najprej ona dobila in prebolela. Zato je tudi imela vedno v zalogi mnogo rož za čaje ter jih je dajala ljudem, ki so jih potrebovali.

Selški otroci so obiskovali Krekove, ki so bili prav živi, da so se skupno igrali pod varstvom Štokarjeve matere ter poslušali njeno pripovedovanje. Ženske s hribov, ki so imele opravka v Selcih, pa so se zatekale k Štokarjevim, da so tu počivale, prenočevale in se okrepčale. Dostikrat je spalo po 10 tujih žensk pri Krekovih, kjer prenočišče ni nič stalo. Mati pa jim je kuhala drugo jutro zajutrek, po potrebi tudi kosilo. Tako se je razvila v Štoku neke vrste brezalkoholna gostilna za ženske, ki je bila obenem tudi prav po ceni. Tu so tudi marsikatero pesem zapele, včasih na željo Janezovo, ki je rad poslušal petje zlasti raznih starih pesmi. Tudi ženske, ki so prišle k nauku, so čakale pri Krekovih, da jih ni zeblo.

Posebo česti in ljubi gostje pa so bili pri Štokarjevih berači. Vedeli so, da tu ne bodo dobili le daru, temveč tudi prijazno besedo, ki jo včasih še bolj pogrešajo. V Štoku so bili berači iz Selške doline kakor doma. Ob katerikoli uri podnevi ali ponoči se je oglasil »Panani Janez«, nekoliko slaboumen mož, ki je nosil rad okrog klobuka venec cvetja; pri Štokarjevi materi je vedno dobil hrano in prenočišče. Drugi je bil »Kofetek«, majhen, suh in droben možiček, ki je po vaseh prosil, pri Štokarjevih pa je kupoval kavo in si jo je sam kuhal, ker je rad imel »močno«; kar bi zadostovalo za liter in pol, je on porabil za pol litra, zato sta se z materjo pri kuhi vedno prepirala. Ljudje so govorili, da je mož prav zavoljo tega tako suh, ker pije premočno kavo. Prihajali so tudi »Grbčev Gustelj«, ki je rad slišal, če so ga imenovali »gospod Gustelj« in ga vikali; »Nora baba«, »Kipi Nežka«, posebna prijateljica Krekove matere, doma nekje s Poljanskega, ki je prodajala po hišah nogavice in drugo »kramo«, pa tudi dar rada sprejela, če je tako naneslo. »Hroma Neža« je bivala več let v Štoku in je tam tudi umrla. Krekova mati ji je opravljala težko delo strežnice in ji kuhala, kar so ji prinesli za bolnico dobri ljudje, oziroma ji dajala od tega, kar je kuhala za svojo družino.

Krekova mati je izvrševala vsa telesna dela usmiljenja prav do zadnjega: »mriče pokopavati«. Na nekem hlevu je bil umrl berač, prijateljček alkohola. Kje bo ležal na mrtvaškem odru? Vsakdo se ga je branil — pa ga je vzela Krekova mati, čeprav so potem teden dni pobirali za njim uši.

Ker pri Štokarjevi materi berači niso dobili le daru, temveč tudi tolažbe, zato so tudi oni mnogo zgubili z njeno smrtjo. »Kipi Nežka«, ki ni imela nikogar domačega na svetu, odkar ji je umrl mož, za katerim je zelo žalovala, je slučajno prišla v Štok, ko je mati umrla. Čim jo je zagledala mrtvo, se je zgrudila. Tako jo je prevzelo, saj je s Krekovo materjo izgubila zadnjo tolažbo v življenju. Sedaj zares ni imela na tem svetu nikogar več.



Krekov dom v Selcih.

V Štoku je bilo torej v resnici zavetišče vseh potrebnih, berači so tudi svoje koše tu shranjevali. Središče in duša tega doma pa je bila Štokarjeva mati. Moči in pobude za svoje delo je iskala pri Bogu, saj je bila zelo pobožna in verna žena. Rada in veliko je molila ter pela nabožne pesmi. Sama je pravila, da je celo ponoči, ko ni spala, v mislih pela znano Marijino pesem: »Zdrava, zemlje Ti gospa, zdrava, Ti, nebes Kraljica.« Rada je tudi obiskavala cerkev. Ko so jo vprašali, kaj dela v cerkvi tako dolgo, je odgovorila: »Oh, otroci, ko bi vi vedeli, koliko dela imam tam!« Doma je vsikdar molila češčenomarijo, kadar je bila ura. Poleg tega je brala nabožne knjige in rada je tudi drugim, zlasti otrokom, razlagala verske stvari.

Poleg »Življenja svetnikov« je zelo rada prebirala tudi Tomaža Kempčana »Hojo za Kristusom«. Vsak dan je to knjigo vzela v roke in kjer se ji

je sama odprla, tam jo je brala. Rekla je: »To je zamel!« Tudi otroci so morali prebirati Kempčana, seveda tisto poglavje, kjer se jim je knjiga sama odprla. Ko so otroci odhajali z doma, jih je mati vsikdar pokrižala.

Sinu Janezu so radi očitali, da je premalo pobožen, ker ni hotel pobožnosti kazati na zunaj; zato so se ljudje čudili, ko je stopil v bogoslovje; menili so, da mu je to milost izprosila mati.

Štokarjeva mati pa je bila tudi prav bistra žena. Veliko je brala in si tudi zapomnila. Zato je tudi rada pripovedovala, zlasti je znala mnogo povestic. Njena posebnost pa je bila posebno bogastvo ugank, ki jih je zelo rada stavila, ni pa hotela povedati rešitve, če reševalec ni uganil. Navadne povesti za ljudstvo so se ji zdele preveč preproste. Poznala je Stritarja, Jurčiča, Prešerna, Sienkiewiczzeve romane itd., posebno ji je ugajal »Ben Hur«. Nekoč se je seznanila v Škofji Loki ob priliki porcijunkulskih odpustkov s Prešernovo sestro. To jo je zelo veselilo in mnogokrat je pripovedovala o njej. Štokarjeva mati je bila najlepši zgled in dokaz, da pot do prave izobrazbe ne vodi le skozi vrsto šol ter da se lahko vsaka, tudi najpreprostejša duša temeljito izobrazí, če ima nekaj prirodne bistrine in dobre volje.

Največja odlika Štokarjeve matere pa je bila njena ljubezen do bližnjega in njena radodarnost. Sama je vedela, kaj je revščina, ker je morala z nizko plačo in pokojnino preživljati številno družino. In vendar je pri vsem tem še vedno imela kaj, kar je mogla podariti potrebnim. Z rame na ramo je prekladala revščino, kakor je sama pravila, toda če je prišel berač, mu je še vedno kaj dala. Svojim otrokom je večkrat zatrdila: »Otroci, vam ne bo nikoli nič manjkalo, za to jaz Boga prosim.« Ubogim je dajala, da *njenih* revščina ne bi ubijala. Njena napoved se je izpolnila, vsi otroci so se še srečno prebijali skozi življenje; sedaj živi le še hčerka Cilka.

(Konec prih.)



Tvoj smehljaj

Tvoj smehljaj, o mamica,
v duši moji še živi;
tvoj smehljaj, ki bil je sreča
mojih mladih dni.

Vsak dan ljudi srečavam,
smehlja se jim oko,
in njih beseda mnogokrat
zveni mehko-sladko.

A duše svete tvoje
v njih pogledih ni,
in njih beseda mehka,
prečestokrat — skeli.

Zato smehljaj tvoj blagi
sem skrila v dno srca,
zato spomin tvoj spremlja
povsod me, mamica!

Ob materini smrti

Ljubi sveti Miklavž,
s cerkvice svoje nad Soro,
preko Golice raz goro
pridi, brž pridi v podporo,
vernih brodarjev svetnik!

Ljubi sveti Miklavž:
Čolnič odpravljamo z doma,
čolnič, ki v večnost poroma,
več se ne vrne do doma . . .
V prsih nam poka srcé.

Ljubi sveti Miklavž,
solza obupno pekoča,
žalost moreča in žgoča
v vzdihih ti prošnjo naroča:
Sprejmi naš čolnič na pot!

Ljubi sveti Miklavž,
smrtnega sila viharja
burno ob čolnič udarja —
bodi mu ti za krmarja,
v pristan ga vodi zvesto!

Ljubi sveti Miklavž,
takega čolniča vâli
smrtni še niso obdali
in ga tja v večnost peljali:
Materé duša je v njem.

Ljubi sveti Miklavž,
vodi iz ječe telesa
gori jo v sveta nebesa . . .
Z Bogom! Oh, ura slovesa . . .
Toda — saj pojdem za njo!

Opomba: To pesem je priobčil J. E. Krek (Sovran je njegovo pesniško ime) po materini smrti v »Dom in svetu« 1903, str. 372.

Marija Markelj:

Mati in evharistija

»Pridite, — ki se trudite in ste obteženi!«

Po strmi poti v goro spe izmučena, samotna popotnica. Truden in negotov ji je korak — stopinje težje in težje. Dan se nagiba, a vendar je pot do cilja še tako dolga in težka. Obraz ji je bled, oči solzne in trudne. Ubožica — tako potrebna okrepečila! Pa njena pot je tako samotna, tako težavna, — a žive duše nikjer, ki bi ji rekla: Žena, postoj, počij! Okrepčaj se, potem nadaljuješ in jaz te spremim! — —

O, drage žene in matere! Kaj nismo te trudne romarice me same, kaj ni naše življenje tako slično tej bridki in samotni poti, ki na njej klecajo naša kolena, ki trpimo žejo in lakoto in samoto in praznoto naših krvavečih duš?

Življenje, — to lepo in zabavno življenje — s kako težo lega na nas! Dvomim, da je katera med nami, katere srce še ni občutilo bolečine. Žena in bolečina. To dvoje je združeno pač že od tedaj, ko je prva žena morala zapustiti raj. »V bolečini boš rodila otroke« — in jaz rečem, ne samo rodila, ampak tudi vzredila! Še nosila jih boš v bolečini! Zlasti v današnji dobi, s sramotnim pečatom zaznamovani. Kolikokrat moraš na poti v svoj Betlehem biti zasramovana, prezirana! Kako začutiš bolečino, ko se poleg

tebe oglasi prvič drobcen otroški glasek in več: Detece moje — v revščino si prišlo, kako hudo je to danes zame in zate, ki hočeva živeti, a nama tudi svet obeta tako težek obstanek!

In, če si bila takrat kljub bolečini srečna, ali te ni zbolelo srce pa takrat, ko si morala svoje dete prvič kaznovati, kako si začutila, da bo treba boja in zopet boja. Boja z zapeljivcem, ki si nadene kakršnokoli podobo samo, da ti ugrabi tvoje dete. In ko ti tvoje dete trga svet iz naročja, ko si izbira poklic, kako trpi takrat materino srce.

In če tvoj otrok poklic zgreši, zgreši dom in mater, o bolečina bolečin!

Pa bolečina tistih žen, ki jim to trpljenje čutiti ni bilo dano, ki jim ni bilo dano čutiti sladkost matere, ta bolečina je prvi enaka. Kdo ve za solze tistih žen, ki jih je nebo oropalo največje bolečine, a tudi najlepše sreče.

In kdo ve za solze in gorje tistih žen, ki — sramotno je o tem govoriti, a je resnično — morajo prenašati udarce tistih rok, v katere so na dan poroke tako zaupno segle in jim tako vdano izročile sebe vso.

In še hujše kot udarci v obraz in na hrbet bole udarci na srce tistih žen, ki so — tudi to je sramotni pečat današnjih dni — spoznale, da se je moževa ljubezen ohladila in obrnila drugam.

O, strašne rane naših zakonov — o težke poti teh žen in mater! Kje je svetel žarek, kje zvezda, ki bi razsvetlila vsa ta naša temna pota? Kje so prijatelji, prijateljice? Ne rečem, da jih ni, o dobe se plemenite duše, ki te razumejo, ki s teboj sočustvujejo, lajšajo z besedo in dejanjem tvoje gorje, a vendar, draga moja, s teboj na tvojo težko pot ne morejo.

Lažje ti je ob njih besedah, dobra je njih kakršnakoli pomoč, a vse to ima vendar le svoje meje, preko katerih ostaneš zopet le sama.

In v vsej tej grenki teži današnjih dni, v vsej tej revi in praznoti, ali ni res nikogar, ki bi čul naše vzdihne in naš jok?

O pač! Ne s telesnimi ušesi — s srcem — z dušo prisluhnimo sladko-ljubečemu klicu: »Pridite, ki ste trudni in obteženi — in jaz vas poživim!«

Morda smo že z ušesi slišale ta klic, naših duš se pa ni dotaknil, ne v trpljenju, še manj v veselju.

Kolikokrat je že naše srce iskalo sorodnega srca, ob katerem bi se raztožilo — vrnilo se je v prazno. In v tej praznoti je morda še danes.

Ne vidimo ga — Prijatelja najboljšega, kako stoji pred nami, kako ljubeče nas išče v teh bridkosti njegov pogled, roke hrepeneče razprostre, da nas objame in pritisne na srce.

Mimo njega hodimo — nevedne in trudne in siromašne, ne vidimo ga in ne čujemo in kar je najhuje — saj niti ne zahrepenimo po njem.

O, drage žene! Le priznajmo si žalostno resnico: premalo smo ga iskale — premalo se zanj menile, zato vsa naša revščina in bridkost. Ne mislim s tem toliko telesne revščine, kolikor duševne. Tista duševna revščina, ki je, le priznajmo si — morda po naši krivdi prišla v naše domove — tista je kriva kolikih ženinih in materinih bridkosti in kolikih moževih slabosti in vsega današnjega propadanja družin.

Le pomisli, draga moja, kako bi bilo, ko bi mimo tvoje hiše hodil vsak dan mogočen in dobrotljiv gospod. V hiši je revščina in uboštvo, a tebi bi bilo treba samo ustaviti tega gospoda in ga lepo poprositi, naj ti pomaga in on bi to rad storil. Kaj ne, kako nespametna bi se ti zdela sama sebi, če bi ga ne ustavila in mu ne potožila, ko vendar tako rad pomaga.

In vendar, drage žene in matere, smo tako nespametne! Ali ne hodi mimo hišic naših src vsak dan, vsako nedeljo, vsak mesec mogočen Gospod — celo Kralj, kralj, ki prekaša po dobroti in ljubezni vse kralje sveta? Hodi mimo nas, a me ga ne ustavimo, mu ne potožimo, ga ne poprosimo, ga ne povabimo v svojo hišico. In vendar On naravnost hrepeni in čaka, da to storimo.

Ali se nam ne zazdi ob nedeljah, ko smo pri sv. maši in mašnik hodi s ciborijem doli in gori in se ljudje srečni pred obhajilno mizo zatapljajo v najslajšo Skrivnost, ali se nam pač ne zdi, kako smo nespametne, da puščamo Gospoda mimo sebe, ko ga vendar tako potrebujemo?

Vem, naša nevednost nam brani, a če se tega tako zelo zavedamo, saj potem smo prvi korak do Njega že storile. Vredne bi pač nikoli ne mogle biti, pa če bi bile še boljše in še popolnejše, če bi Gospod ne bil tako brezmejno usmiljen. In prav zaupanje v to njegovo usmiljenje nas opravičuje v njegovih očeh.

Kako lepo je Jezus sam naročil blaženi sestri Benigni: »Piši, piši, moja Benigna,« ji pravi, »da vsi zvedo: Res je, da me sto grehov bolj žali kakor eden, pa če bi ta greh bil nezaupanje, bi me bolj bolel, kakor drugih sto.« In sv. Hieronimu je rekel nekoč, ko je želel od njega, naj mu kaj podari, a mu je ta rekel, da nima drugega kot svojo revo in grehe: »Vidiš, prav tega si želim! Svoje grehe mi daj! Tako jih želim, da še enkrat občutim vso sladkost odpuščanja, ko jih bom opral v svoji krvi.« Seveda teh besed ne smemo razumeti napačno.

Vidite torej, kako je Gospod usmiljen do nas, kako želi naše ljubezni. Res, ta ljubezen je tako slabotna, tako nezatna proti tisti ljubezni, s katero so ga ljubile svete in čiste duše, a vendar saj On vé, vidi našo pomanjkljivost, a vidi tudi našo dobro voljo.

Če ga ne moremo ljubiti s čistim Alojzijem, pa ga ljubimo s spokorno Magdaleno. In, saj zna ljubiti vsako srce na svoj poseben način.

(Dalje prih.)

Toff Mira:

Materinska ljubezen

V ljubezni materinski sem kraljica:
na rame sem si breme naložila.
Zavest dolžnosti mi prešinja krila
duševna: kamorkoli grem, vsak čas
sem v mislih z deco: zanjo se borim
z viharji, zanjo delam in trpim.

Deca moja ljuba, dragocen zaklad
mi je, in žarišče svetlih nad.
Duša moja vsa gori mi zanje
s plamenom neugasnim: v večnost seže
v molitvi vroči: »Bog varuj mi deco...«
Kleče pred Njim sprostim se zemske teže.

Sestra Dragica

(Nadaljevanje.)

»Najlepša hvaležnost je, delati veselje tistim, ki jim dolgujemo hvaležnost,« je napeljevala Meta vodo na svoj mlin. Ivanka pa je vzdihnila:

»Ko bi vedela kako in s čim?«

»S tem, da boš v čast svojim krušnim staršem in vsej žlahti,« je predla Meta dalje. Teta Mica pa jo je spet zbodla:

»No, v čast pa ni hiši takle otrok!«

Ivanka se je še bolj razžalostila. Komaj se je zadržala solz:

»Saj nisem kriva tega, ker staršev nisem sama izbirala. Kaj morem zato, če sem vaši hiši v sramoto.«

»To lahko popraviš. To čast hiši lahko povrneš s tem, da greš v samostan,« je povdarjala Mica. In Meta je sklenila roke in vzkliknila navdušeno:

»Kako lepa hvaležnost, lahka in častna!«

Toda Ivanka je bila prav to jutro zavrгла misel na samostan; zato jo je jezilo, da jo spet vznemirjajo s tem nasvetom. Zavrtela se je in bleknila:

»Oh, pustite že vendar tiste mrzle zidove, kar zebe me od njih. Zoprna mi je misel na samostan.«

Meta je sklenila roke in obrnila oči navzgor, teta Mica pa je vzkipeala v sveti jezi:

»Pregrešna kri, zopern ji je samostan, knjige ti pa niso zoprne! Rečem ti, da jih bom vse zmetala v peč.«

»In jaz bom našemu študentu prepovedala, da bi jih še prinašal. Ne spodobi se, da bi se dijak, ki bo šel v semenišče, pogovarjal z deklinami.«

Tetine besede so vzbudile v dekletu še hujši odpor; kar vrelo je v njej. Ko pa je teta omenila Mirka in knjige, se je zrušil njen upor in se izlil v potok solz.

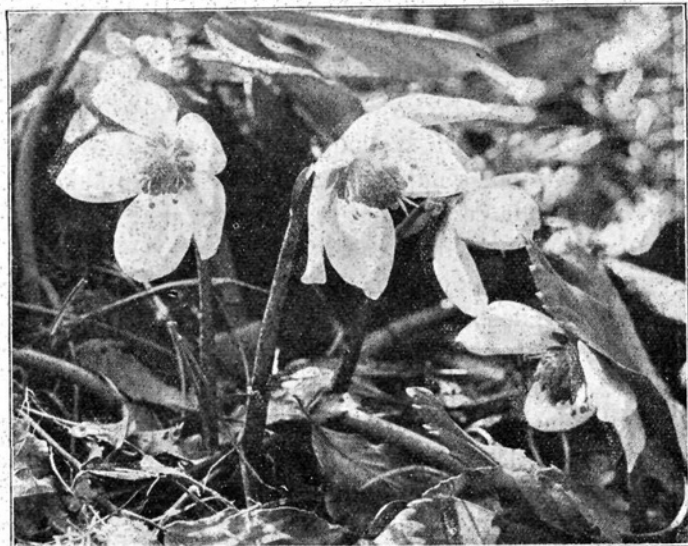
»Kuj železo, dokler je vroče,« si je mislila Meta in iskala primernih besed. Bog ve, odkod jih je vzela:

»Ivanka, ti vendar želiš biti učiteljica. Glej, edina pot do tega cilja vodi skozi samostanska vrata.«

Po teh besedah se je mogočno odzibala skozi vrata, Mica pa za njo. Ivanka je ostala v kuhinji sama s svojo boljo in svojo razdvojenostjo. Boj se je znova začel, — hujši ko prej.

Bodočnost je vstala vsa temna pred njo; edino svetlo zvezdo — Mirkota — so zastrli oblaki. Ne spodobi se zanj, ki bo šel v semenišče, da bi se pogovarjal z deklinami. Ali nima Meta prav? Ali ne bo Mirko to tudi sam počasi spoznal in se je začel ogibati? O, potem ji ne bo več dajal knjig...

Znanilke pomladi.
(Foto I. Krašovec.)



In druga svetla zvezda njene bodočnosti: postati mamica, ali se ji ne bo skrila? Prvič je začela resno misliti o svoji želji, ki jo je nosila v srcu. Tema ovir je bila pred njo. Kdo bi ji mogel zagotoviti, da bo, če ostane tu, zares kdaj gospodinja, kmetica, mati? Ostala bo vedno dekla, vse življenje — do smrti. Kaj je? Uboga rejenka. Kdo se bo zmenil za njo, ko so povsod bogate kmečke hčere? In če bi se je kdo usmilil in bi jo hotel?

Že sama misel, da bi morala biti žena tega ali onega, se ji je gnusila. Ni še poznala zakonskega življenja, vendar se mu je sama po sebi upirala njena duša. Vprašala se je, kako je sploh mogoče, da jo je tako prevzela misel, biti mamica. Kako naj vendar doseže to, ko pa ne mara moških? Razglabljala je to vprašanje dalje in dalje in naenkrat ji je postalo jasno, naenkrat je rešila uganko, a ta uganka je bil bolj bridka kot vse drugo.

To željo, biti mamica je nosila že od zgodnje mladosti v duši. Nekoč sta se z Mirkom igrala na vrtu. Vprašal jo je, kaj bo ko bo velika? Ona pa je odgovorila, da bo mamica, ker so tisti otroci tako nesrečni, ki nimajo mamice. Jaz bom pa ata je rekel Mirko. Davno je to že bilo, a ta pogovor je ostal skrit na dnu srca do danes.

Ivanka je spoznala, da so njene sanje, biti mamica tesno združene z Mirkom. Spoznala je, da je sanjala zastonj. Edini fant, ki ga spoštuje in ji je drag kakor brat, je študent Mirko. Toda ta je za njo izgubljen, ker pojde v semenišče.

Ob tem spoznanju se je Ivanka še bolj razjokala. Potem je poiskala svoj dnevnik in pisala:

»Teta mi svetuje, naj grem v samostan. Rekla je: edina pot do šole vodi skozi samostanska vrata. Rekla je tudi, da bi na ta način skazala hvaležnost njim.

Uboga rejenka sem, zavrgla me je mati, zapustil oče. Sorodniki so me zredili in zdaj računajo na mojo hvaležnost. Da, dolžna sem

jim hvaležnost, če tudi je moje detinstvo bilo brez sonca, brez toplote. Nikdar me ni pogladila nežna ljubeča roka, nikdar me niso vprašali kaj mislim, kaj želim, kaj sanjarim. Hrano, obleko in posteljo so mi že dajali, a za to troje naj zdaj žrtvujem svojo mladost in svobodo in se iz gole hvaležnosti zaprem v samostan, da bo še naprej mrzlo okrog mene, kakor je bilo doslej?

Toda če ostanem tu, kaj me čaka? Dekla bom vse življenje.

Mamica ne bom nikdar.

Torej pojdem, v šolo, med knjige, toda ne radi časti, ne iz hvaležnosti, ampak radi izobrazbe.

Če bo Mirko duhovnik, bom postala jaz redovnica. Če ne skupna, bo vsaj podobna najina pot.«

Slišala je korake in hitro skrila dnevnik med knjige. Že je vstopil stric. Ko jo je videl s knjigo v roki, se je vznevoljil:

»Sem mislil, da si spet pri knjigah. Dekle, pusti knjige in dela se loti, od tega boš živela. Dovolj je ljudi, ki kradejo Bogu in ljudem čas, ni treba, da jim še ti pomagaš.«

»Saj danes je nedelja, stric! Svoje dela sem že opravila«, je mirila Ivanka. Stric pa je godrnjal dalje.

»Mlado dekle, ki ves teden dela, naj se vsaj v nedeljo odpočije in razveseli. Le glej, druge dekline gredo ob nedeljah h godcem ali pa kam v vas, se nasmejejo in napojejo, da je kaj, ti pa sedi v sobi in buliš v knjige.«

»Zame je to najljubša zabava. V knjigah najdem res pravo veselje. V družini se pač največkrat dolgočasim.«

Stric, ki je korakal sem in tja po sobi, se je zdaj ustavil in jo gledal. Napravil je strog obraz, le oči so zrle blago in popustljivo. Imel je deklico po svoje rad in smilila se mu je. Le te njene zaljubljenosti v knjige ni mogel razumeti. A nikdar je ni zmerjal radi tega, poskušal je na lep način to doseči. Tako je tudi zdaj menil:

»Boš videla, glavo ti bodo zmešale tiste knjige, v katerih je sama laž. Najbolje bi bilo, če bi vse zagnal v peč!«

Stegnil je roko, kakor bi hotel zgrabiti in izvršiti svojo grožnjo. Ivanka je pa hitro ujela stegnjeno roko in se dobrikala:

»Pa ne zares, striček?«

Gledala ga je tako prisrčno, da se ji je začel smejati. Pobožal jo je po licih in ji pokimal:

»Škoda, da nisi fant! Bog se je zmotil, ko je odločil, da boš dekle. Za župnika bi bila ali pa še kaj več.«

»Za jezičnega ,dohtarja«, se je nasmejala Ivanka.

»O, za tega boš pa tako. Vsaka ženska, ki se poroči, postane jezični doktor — brez knjige, brez doktorata.«

»Oh, stric, če bi vas slišala teta?«

»Bi takoj dokazala, da sem govoril resnico.«

Pogladil je svoj telovnik, se nekoliko zamislil pa — kakor, da se je domislil česa posebnega — nadaljeval:

»Moram stopiti malo na vas. Če me bo kdo iskal, reci, da me ni doma.«

Popravlil si je klobuk, potipal po žepu, če je listnica v njem in se počasi odpravil. Ivanka je gledala za njim. Počasi in trdo je stopal čez dvorišče, mahal z rokama sem in tja, kakor bi s kom govoril. Pa je le sam sebi nekaj razlagal.

S stricem se je Ivanka dokaj bolje razumela kakor s teto. To pa zato, ker je ni nikoli ranil na njeni najbolj občutljivi strani. Če ga je tudi kaj jezilo in se je kregal, njenih staršev in njih greha ni omenjal nikoli. Res je včasih bolj robato zaklel, a Ivanki je bila ljubša stričeva robata in kratka kletvica, ko tisto tetino pridiganje. Bila je celo prepričana, da bi se stric že dal pregovoriti in bi jo dal v šole, ako ne bi teta tako odločno nasprotovala.

Ko je odšel, je še enkrat segla po dnevniku. Prečitala je in se zamislila. Ni več ugibala, ali bi, ali bi ne — s tiho žalostjo se je vdala v svoj sklep: Pojdem.

Pravijo, da najtežji del vsakega dela ni v izvedbi sami, ampak v odločitvi. Ko se človek enkrat trdno odloči, potem je že pol izvršenega. Tako se je zdelo tudi Ivanki. Ko je odločno zavrgla vse protirazloge, ji je v posebnem sijaju zablestela bodočnost. Videla je sebe že v šolski sobi med tovarišicami in slišala razlagati učiteljico. Pred njo pa je bila množica knjig. Naenkrat je sama zavzela mesto učiteljice in ves razred je upiral v njo svetle, znanja željne oči . . .

V veži je zacokljalo in sanje so se razblinile. Ivanka se je spet znašla v sedanjosti in ta ni bila tako lepa. Škoda, da so se razblinile lepe sanje! A kaj? Saj se bodo kmalu uresničile . . .

Kakor da se boji sama svoje neodločnosti, je takoj, ko je teta stopila v sobo, bruhnila iz sebe:

»Teta, odločila sem se.« Teta, ki je bila med tem že deloma pozabila na to zadevo, se je začudila in negotovo vprašala:

»Kaj pa?«

Ivanka je zbrala vso moč skupaj in povedala:

»Da pojdem v samostan.« Njen glas je rahlo trepetal, dasi se je trudila biti mirna. Teti pa se je razjasnil obraz. Sklenila je roke, obrnila oči navzgor in vzkliknila:

»Vendar, vendar! O hvala ti, dobri Bog, hvala!« Bilo je toliko veselja v teh besedah, da je bila Ivanka ginjena.

»Ali ste veseli, teta?« Teta jo je prijazno pogledala in kar še nikoli ni storila, pobožala je Ivanko po laseh, vmes pa čebljala:

»O, pa kako sem vesela! Vsa vas nas bo zavidala za to čast, povsod bodo ljudje le o nas govorili.«

To priznanje je naenkrat ohladilo Ivankino ganotje. Samo zato je teta vesela, ker bodo ljudje govorili o nji? In zaradi te puhle časti jo je nagovarjala. Ivanka je mislila, da jo nagovarja iz pobožnosti . . . njej sami je bilo strašno malo mar, kaj bodo rekli ljudje in dasi si sama ni pravega poklica odločila za to, je vendar teti hudo zamerila. Ta pa je čebljala dalje:

»O, da, to je sad moje vzgoje. Že davno sem slutila, da napravim iz tebe nekaj posebnega. Zato sem bila tako stroga s teboj, samo zato. O, še hvaležna mi boš za vse . . .«

Ivanka si je mislila: Za vse pač ne, a rekla ni nič. V hišo je pritekel mali Francek:

»Mama, kruha!«

Teta Mica je rezala kruh in se spomnila:

»Francek, kje pa so ata?«

»Na vas so šli.«

»Gotovo k Štefanu. Teci, Francek, tja in reci, naj pridejo domov.«

Deček se je obotavljal:

»Saj pridejo sami.«

»Pridejo, toda kdaj. Nekaj jim moram povedati, nekaj novega, nekaj važnega.«

Fantek jo je neverjetno pogledal, a nazadnje le ubogal. Kmalu pa je bil spet nazaj in je povedal, da bodo že prišli in da so vprašali, če voda gori.

Stric je sicer vedel, da ne gori, prišel je pa le. Brez vzroka ga vendar ne bodo klicali. Mislil je, da je kdo prišel, toda v sobi sta bili samo žena in Ivanka. Bilo mu je žal, da se je tako požuril in nejevoljno je vprašal ženo, čemu ga je klicala. Ta se je postavila pred njega in povedala počasi in s poudarkom:

»Ivanka se je odločila, da pojde v samostan!«

V začetku je mislil, da se žena norčuje. Gledal je začudeno zdaj ženo, zdaj spet Ivanko. Ko je pa le videl, da ni šala, se je začudil:

»Ivanka — pa v samostan . . .?«

Ivanka je pogledala strica in ko je videla njegovo začudenje, je potrdila:

»Da, stric, v samostan pojdem!«

Tedaj je premagal svoje začudenje in vzkliknil:

»Saj sem vedel, da ti bodo knjige glavo zmešale . . .« Povedal bi bil še nekaj, a teta Mica ga je vsa jezna prekinila:

»Tebi so tudi glavo zmešale, pa ne knjige, ampak ženske, ti dedec neumni! Dovolj si star, da bi vedel, da je to za Ivanko sreča, zate pa čast. Seveda, moški ste tako vsi brezbožni.«

»Zato še nisem brezbožen,« je ugovarjal stric.

»Si pa neumen,« je vsekala teta in ga pogledala tako hudo, da je kar umaknil oči. Ivanki se je stric smilil, saj ima vendar prav.

»Nič se ne hudujte, teta! Stric niso tako hudo mislili.« Ker ni marala biti priča prerekanja, je odšla ven. Zdaj šele je teta Mica naredila ploho. Kar treskala je po njem; k sreči so zbadljivke padale tako tesno ena vrh druge, da jim ni mogel slediti. Čisto mirno je stal sredi sobe in potrpežljivo čakal, da se poleže nevihta. Nazadnje je pa ženi le zmanjkalo besed. Mož se je oddahnil in sedel k mizi. Po kratkem odmoru je rekel:

»Ubogo dekle! Kdo jo je nagovoril?«



»Kdo? Nihče! Slišala je v cerkvi lep zgled in ker ima mehko srce, jo je ganil, jaz pa sem ji potem svetovala kakor mi je velela vest.«

»Tako mlada, pa med to zidovje!«

»Dokler je mlada, naj gre, da jo bodo dali v šole; saj tako vedno v knjigah tiči. Lahko še prednica postane ali celo častita mati. Kaka čast za našo družino!«

»Čast, čast. Kdo bo pa delal?«

»Deklo bomo dobili. Dolgo bi Ivanka tako ne ostala pri nas. Saj vidiš, kako se razvija. Fantini že zijajo za njo. Sicer pa pravim, da je za kmetico Ivanke škoda!«

*Dolci:
Madona*

»Še bolj škoda jo je pa za nuno.«

»Oh, kakšen si! Samo na posvetno misliš.«

»No — in ti? Tebi je tudi menda več za čast, ko pa za kaj drugega!«

»Danes si pa neslan. Nobene pametne ne zineš. Dekle gre v samostan, pa je. Hotela sem ti le reči, da boš moral dati nekaj denarja, kajti s to obleko ne bo mogla v šolo. Perilo ji napravim jaz iz svojega!«

»Saj pravim. Zato, da izgubim deklo, bom moral še plačati. Oh, te ženske! Saj ima vendar doto v hranilnici.«

»Dote ne bomo načenjali. To naj nese s seboj. Misliš, da bodo kar tako prazno vzeli? Od česa bi pa potem nune živele, ti osel stari!«

»Delajo naj, kakor mi drugi.«

»Saj delajo. Dan in noč molijo. To je več vredno ko vse drugo delo. Seveda, kaj pa ti to razumeš, ker še enega rožnega venca ne zmoliš, da ne bi zadremal zraven. Glej, da mi dekle pustiš pri miru, drugače si še premisli. Najbolje bo, če se takoj napravim in grem h gospodu župniku. Daj, France, pripravi koleseljček in naprezi, saj danes ima pramček čas.«

»Jaz ne grem s teboj, da veš.«

»Te tudi ni treba. Saj je Ivanka vajena konj, sami se popeljeva.«

»Kdo bo pa kuhal, a?«

»Ti! — Saj ne boš prvič.«

»In tudi zadnjič ne, kaj ne?«

Godrnjaje se je spravil skozi vrata in zapregel. Teta Mica je poiskala Ivanko in ji velela, naj se preobleče. Čez pol ure sta se že peljali po cesti. Ivanka je držala vojke in se igrala z bičem. Vozila se je zelo rada, posebno še s koleseljem. In konj jo je ubogal na besedo. Dobro jo je poznal, saj mu je večkrat prinesla sladkor ali kruh, seveda le skrivaj, da ni opazila skopa teta. Ko je pomislila, da se ne bo nič več vozila, je postala žalostna. Od pramčka se bo ločila težje ko od vseh ostalih živali.

Teta Mica pa je razmišljala, kaj vse bo treba kupiti. Računala je in računala: Dve obleki mora dobiti, eno črno, eno modro 400 Din, dva šolska predpasnika 80 Din, klobuček, kapico, rokavice 120 Din, tri pare čevljev 320 Din, šest parov nogavic 72 Din, perilo, nočno in dnevno 400 Din, druge drobnarije 80 Din. Takoj je čez tisočak! Kar preveč je. No, manj pa tudi ne moremo dati. Moram vendar pokazati, da nisem skopa, če gre za dobro stvar. — Nekaj bo šlo še za pot in bo vsega kar dva jurja. Škoda denarja. Toda, če bi se Ivanka omožila, bi bilo tudi tako.

Župnik se je nekoliko začudil, ko se je koleseljček ustavil na dvorišču. Hitel je na prag in se še bolj začudil, ko je spoznal Kranjčevo gospodinjo in rejenko Ivanko. Mica je že pozdravljala:

»Hvaljen Jezus!«

»Na vekomaj,« je odzdravil župnik in prožil roko, ki jo je Mica spoštljivo poljubila. Ivanka je privezala konja in ga odela, nato pa prišla za teto in pozdravila župnika.

»Glej jo, glej! Kaj si za voznika? Pa kako si zrastle, odkar si zapustila šolo. Morda ti delo bolj prija ko učenje. No, le noter stopita!«

Odprl je vrata in ju pustil naprej. V sobi jima je primaknil stole in nato tudi sam sedel. Ugibal je, kaj ju je neki pripeljalo. Ni dolgo čakal. Mica je najprej povedala to in ono, nato pa začela govoriti o stvari. Najprej je pohvalila Ivankino glavo tako, da je bilo deklico skoro sram, ker je večeja, da jo župnik bistro opazuje. Mica je začela udrihati po učenih gospodičnah; šele, ko jih je obrala od glave do nog, se je spomnila, da to ne spada zraven. Tedaj je prišlo na vrsto glavno. Kakor je samo tisti študent, ki postane duhovnik, res vreden spoštovanja, tako so tudi dekleta, ki kljub svoji visoki izobrazbi ostanejo poštena, samo redovnice. Zato se je Ivanka odločila, da pojde v samostan. Mica je še ponižno pristavila, da je to sad njene vzgoje, saj se je vedno trudila, da vcepi svoji rejenki Boga in čednost v dušo.

Župnik je ves čas Mico pozorno poslušal in opazoval Ivanko. Ta je ves čas spreminjala barvo in povešala oči. Ko je končala Mica, je začel župnik. Razlagal je, kakšen je glavni namen samostana in poudaril, da je treba dobro premisliti, preden se kdo za ta poklic odloči. Obrnil se je k dekletu:

»Ali si dobro premislila?« Preden je Ivanka odgovorila, se je vmešala teta:

»Seveda, celih osem dni je premišljevala.«

»Premlada se mi še zdi za tak korak!«

»Pozneje bi me ne dali v šolo.« Bilo je prvič, da se je Ivanka oglasila. Župnik je nekoliko čutil, da jo vleče samo šola. Rad bi bil rekel primerno, svarilno besedo, pa je ni našel. Razmišljati pa ni mogel, ker se ga je že spet lotila Mica, naj bi spisal prošnjo.

»Kam?« je hotel vedeti. Teta Mica je pomislila, potem pa se udarila po glavi:

»Saj imam neko sorodnico nuno. Doli v Zagrebu je. K njej pošljemo Ivanko.«

»Daleč je,« je ugovarjal župnik. »Tujega jezika se bo težko privadila.«

»Nasprotno, tuja okolica jo bo tako zaposlila, da ne bo imela časa misliti nazaj na dom. Če ostane v Celovcu ali Mariboru, jo bo vedno kdo obiskal in lahko še premisli. Tako pa si prihrani skušnjave.«

Govorili so še o tem in onem. Župnik je moral obljubiti, da bo tako pisal. Potem sta se poslovili. Ivanka je šla naprej in odvezala konja. Mica pa je nalašč nekoliko zaostala. Na pragu je skrivnostno pošepetala:

»Veste, gospod župnik, mislim, da je dobro, da gre bolj daleč. Utegnil bi se Vam še študent pokvariti radi nje.«

Župnik se je spomnil na razgovor, ki ga je imel z Mirkom o Ivanki. Skrb je legla na njegovo dušo.

Ko je koleselj odropotal, je župnik šel v sobo. Prižgal je luč in začel pisati prošnjo. Beseda mu je tekla gladko. Ko je končal, mu je odleglo. Vznemirilo ga je vprašanje: Ali bo Ivanka srečna v tem poklicu? Dokler se bo šolala, bo morda kolikortoliko, pozneje morda ne. Morda se bo tudi Mirko lažje odločil za bogoslovje, če ne bo nje doma, če je resnica, kar je mimogrede omenila Mica. Naj že bo kakor hoče, molil bo za to zadevo.

Ni minilo štirinajst dni, že je prejel odgovor. Predstojništvo zavoda je sporočilo, pod kakimi pogoji sprejme dekle. Priloženo je bilo pismo sestre Renate, Micine sorodnice. Ta je naročala, naj uredi tako, da pride Ivanka že v začetku počitnic doli. V počitnicah se lahko uči in napravi izpit za prvi razred realne gimnazije. Če to ne pojde, je sploh ne bo mogoče šolati, ker je že prestara.

Župnik je sam nesel pismo Kranjčevim. Mica je bila zadovoljna z njim. Saj je prav, če gre ob začetku počitnic doli. Da bo učenje zmogla, naj gleda sama. Do počitnic je bilo še en mesec, torej dovolj časa za priprave. Mica je zopet prosila župnika, naj sporoči v Zagreb, da naj sami določijo dan sprejema. Ko se je župnik poslovil, je moral stric France spet napreči in teta Mica se je peljala v trg, da nakupi vse potrebno. Mimogrede je poklicala šiviljo v štero.

Že drugi dan je prišla šivilja. Merila je, rezala platno in blago, nato pa je drdral stroj ves dan. Kmalu se je razneslo po vasi. Marsikatera soseda je prišla gledat Krajnčeve pujske ali telička, v resnici pa jih je prignala radovednost, kako se drži Ivanka, kako obleko so ji kupili in kdaj pojde. Čudili so se, da je tako vesela. Vpraševali so jo: Ali se nič ne boji nun. Pripovedovale so sosede razne strašne storije o mučilih, s katerimi mučijo mlado novinko, ko jo preskušajo. Na samih deskah mora ležati, bičajo jo, če se le malo pregreši, odrežejo ji lase. Kadar je bila teta zraven, tedaj so pa spet hvalile samostan in ga slikale z najbujnejšimi barvami.

Ivanka se je naveličala te pesmi, zato se jim je izogibala. Imela je toliko misli. Predvsem je mislila na knjige in šolo. In potem — obleka. Ivanka bi ne bila ženska, dekle, ako se ne bi veselila, ko je gledala, kaj vse se kroji in šiva zanjo. Če bi ostala na kmetih, nikdar ne bi dobila takih oblek in tudi nositi bi jih ne smela.

Pomerjala je eno obleko za drugo. Šivilja ni štedila s hvalo. Bilo pa je tudi res. V moderni, lepo urejeni obleki je izgledala Ivanka, kakor prava mestna gospodična. Otroci, ki so jo bili vajeni videti v predolгих in preširokih oblekah, so kar vzklikali, če se je pokazala v kratkem krilcu in s klobučkom na glavi. Srajci je imela prej samo dve in še ti dve nista bili celi, zdaj jih je imela osem, vse s čipkami obrobljene. Prav tako ostalo perilo. Tudi šolničke in črne nogavice ji je teta kupila.

Tu in tam je sicer pomislila, da se zdaj, ko se je takorekoč odrekla svetu, ne spodobi taka nečimurnost, a kaj, ko ji je vse tako ugajalo. Tudi so bili vsi prijazni in ljubeznivi do nje. Še nikoli ni slišala toliko lepih besed. Včasih se ji je zdelo, da jo že to veselje, ki ga zdaj doživlja, odškoduje za bodoče težave in razočaranja. Vsa se je pootročila v teh dneh in spet v gotovih hipih postajala vsa resna in visoka. Ljudje so jo pozdravljali s spoštovanjem. Videli so že gloriolo okoli njene glave. Le nekateri so videli tudi mučeniški venec in so jo odkritosrčno pomilovali.

Včasih je Ivanka postala otožna. Čas je mineval vse prehitro. Bala se je ločitve, — in še nečesa: — da ne bo več videla Mirkota, ker je teta računala, da bo prišel poziv še pred počitnicami; zato je hitela s pripra-

vami. Še pred koncem meseca je bilo vse pripravljeno in zloženo v kovčeg. Teta je bila že vsa nestrpna, Ivanka pa se je veselila v nadi, da bo le še dočakala Mirka.

Zadnje dni v mesecu je prišlo pismo od sestre Renate. Pisala je, da pričakujejo Ivanko v 8 dneh. Isti dan bo prišel tudi Mirko na počitnice.

(*Dalje prih.*)

Ljudmila Grafenauer:

○ materinstvu

»In Bog je videl vse, kar je bil storil in je bilo jako dobro.« Zaglejmo se, kolikor moremo, za božjim pogledom, v lepoto, ki jo je ustvaril in o njej ugotavlja: »Vse je bilo jako dobro.« Zamislimo se v enega izmed najlepših delov stvarstva božjega, v njegovo zamisel materinstva.

»Rastite in množite se,« tako je odprl Stvarnik vir življenja. Dal je, da je človek najprej doživel, da celo lepota in sreča zemskega raja srca ne napolni. »Ni imel družbe sebi enake.« To človekovo spoznanje potrjuje Stvarnik: »Človeku ni dobro samemu biti.«

Človeku pač dotlej ni bilo prilike, da bi se vezal v naravnem bližnjem življenjskem odnosu z bližnjim bitjem; niti, da bi uravnal svoje delo v njegovo, izmenjaval misli in čuvstva in želje z njegovimi, niti, da bi se z njim veselil in žaloval, ga ljubil in zavoljo tega drugega bitja storil voljno in rad tudi kaj takega, česar pravzaprav ne bi maral, ali pa tudi ne storil, kar bi ga drugače mikalo.

Vse to je uredil Stvarnik s svojo zamisljivo o življenju, uredil praktično in naravno prav posebno po materinstvu. Po materinstvu oblikuje naravnim potem dušo. Besedi: »Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ne bo obrodilo sadu,« daje po materinstvu življenje.

Kadar se odloča človek zgolj po naravnih nagibih in izven odnosa do sočlovka, je rad sebičen; odpovedi, žrtve, se boji, za *svojimi* željami le gre za *svojo* stisko le ve, *svojim* težavam le išče odpomoci, ne vmisli se v druge, ne vživi se vanje.

Po materinstvu pa se narava spremeni, žrtve, težave in odpovedi ji nehajo biti strašne, često je človek sredi njih in jih takorekoč skoro niti ne občuti. V središču miselnosti ni več tisti vseodločilni »jaz«, na njegovem mestu je skrb za sočloveka, otroka in družino. Kakor bi se razcvitala roža, se odpira življenje po materinstvu čistejši in čistejši dobroti, usmiljenju, razumevanju in ljubezni do sočloveka in ubira in uglašča vanje bolj in bolj tudi druge.

Kadar zaživi ob Stvarnikovem »Bodi« in ob dokončni telesno-duhovni medsebojni podaritvi moža in žene v materinem telesu kal novega človeškega življenja, se že tudi prebuja in snuje v materini duši ta druga, nova miselnost. Ustalja in pogloblja se v porodnem trpljenju, v uri, ko roke sprejmejo novorojeno dete tako neobgljeno in revno, da zmaguje uprav s

svojo popolno nebogljenostjo še bolj nad staro sebično človeško naravo. Pogloblja se stalno ob stalnem otrokovem razvoju, ob sproščanju njegovih telesnih gibov in njegove duhovne zavesti: ob rasti in gibanju, ob jokanju in smehljanju, ob igranju in čebljanju, ob pogledih v dušo in oči, z otrokovimi ročicami v svojih in daleč od njega, ob dobrem in lepem in ob hudem in nelepem, ob življenju in umiranju, ob vsem delu in ob vezeh novih odnosov, ki se tko iz tega novega življenja tudi v druga.

Roke voljne v delu, vidnem in skritem, misli budne, srce in življenje polno skrbi, načrtov, trpljenja in veselja: Iz vsega tega je materino življenje polno nedopovedljivih sreč in lepot, z vsem tem ustvarja okrog sebe že po svoji naravi posebno ozračje — dom in mir — raj otrokom in družini.

Božja ustanova je materinstvo, najlepših in najblaženejših ena. Odpoved, žrtev, ljubezen, potrpljenje in skrb za sočloveka po njej neha biti težka. Saj je življenje po njej lepo in blaženo, vseeno, četudi je v njem odpovedi vse polno. Ob končnem pogledu nazaj je tako življenje neskončno lepše, in polnejše kakor ono življenje, ki bi vsega tega bilo prazno, pa četudi bi imelo vsega, kar bi si le moglo poželeti, a se ne bi napolnilo z ničemer drugim, kakor s samim seboj — z zakladi, ki minejo.

Kot božja ustanova pa je materinstvo tem lepše, tem popolnejše, čim bolj je po božji volji. Materinstvo, ki pa se z božjo voljo ne sklada, je vir gorja in je greh.

Pomen materinstva pa se ne ustavi zgolj pri naravnih vrednotah. Telo človekovo vzklije po božji naredbi iz človeka, moža in žene, a dušo, neumrljivo, svojo podobo, ustvari novemu življenju Bog. Bog sam daje življenju smer in red. Bog je začetek in cilj vesoljnega življenja in vsakega človeškega življenja posebej. Od Boga prihaja življenje, k Bogu teži tudi nazaj.

Bog pokliče človeka v življenje, da bi mu dal delež svojega lastnega življenja in sreče. Dvoje je ustanovil zato, naravo in milost, in združil oboje, da bi potegnil človeka k sebi v nebo.

Tako je v začetku vsega življenja Bog kot izvor in na koncu kot cilj. In med obojim ostaja združen s človekom po naravnem in še globlje, intenzivneje po nadnaravnem redu. Po svoji milosti živi v naši duši in biva v našem telesu. Človek, tesno z Bogom združen, je do dna odvisen od Njega po naravnem redu kot stvar od Stvarnika in po redu milosti kot otrok od Očeta. Torej človeško življenje je življenje po milosti: iz Boga v nas, po nas k Bogu nazaj.

V ta cilj hoče Bog človekovega sodelovanja in je ustanovil v njem spolno življenje — z očetovstvom in materinstvom — kot sredstvo, da se po njem življenje nadaljuje. Spolno življenje, očetovstvo in materinstvo, je torej usmerjeno v nadnaravni, v Božji cilj. Njegovo središče je duša — neumrljiva, od Boga vsakokrat neposredno ustvarjena, — in k Bogu teži tudi nazaj.

Čim bolj se torej materinstvo v cilju in kakovosti nadnaravnim, božjim postavam podreja, tem popolnejše in lepše je. Čim bolj se zaveda

mati, da je njen in otrokov končni cilj Bog, čim bolj svoje materinsko delo in naloge v skladu z božjo voljo vrši, tem srečnejše in blaženejše je za druge in zanjo, neglede na to, ali je to na zunaj vidno ali ne.

Pomnimo torej, dekleta in žene, pomnimo dobro tembolj v našem pro-palem, hudem času: Hočemo biti matere samo po božji volji, nikoli zoper božjo voljo. Nikoli pa se tudi nočemo materinstvu odreči razen v skladu z božjo voljo. Hočemo vse — tudi v materinstvu — kar hoče Bog — in takrat in tako — kakor hoče Bog. Hočemo to s toliko pripravljenostjo na voljo Bogu, kakor spoznavalci prvih krščanskih časov, če treba kakor oni, tudi z življenjem.

Vemo, da je materinstvo služba božja, da smo toliko dobre matere, kolikor smo kakor Marija »dekle Gospodove«. In da lepšega in blaženejšega poklica od božje službe človeku ni.

I. V.

K MATERINSKEMU DNEVU

Zopet se bliža 25. marec, praznik Marijinega božjega materinstva in praznik vseh dobrih katoliških mater. Zopet se bo pisalo, govorilo, pelo in deklamiralo o materi in materinstvu, o žrtvah in trpljenju, o ljubezni, ki vse da in nič noče zase. Večkrat sem bila že na takih materinskih proslavah; saj nisem smela žaliti otrok, ki so se s tako vnemo pripravljali. Pa vedno mi je bilo malo čudno pri srcu, ker tega mučeništva, ki so ga toliko proslavljali, nisem prav nič čutila, čeprav sem imela celo kopico otrok in sem jim skušala biti vedno dobra mati. Ozrla sem se okoli, pa sem videla tudi na licih drugih mater, ki so to svoje ime v resnici zaslužile, malce začuden, skrivnosten nasmeh. Pogovorile smo se in skoro vse so bile mnenja, da to vse le ni tako hudo. In skupaj smo se smeje spominjale žrtev in trpljenja, ki je pozabljeno, še preden je prav minilo, kot porodne bolečine. Seveda so tudi izjeme. So matere, katerih življenje je ena sama muka, ki v bedi in pomanjkanju skrbijo za svoje otroke, ki zanje žrtvujejo svojo srčno kri, v zahvalo pa prejmejo le posmeh in žalitve. Vendar to še ni vzrok, da ne bi k materinskemu dnevu govorili o veselju in sreči materinstva, o tem najčistejšem vrelcu največjih radosti, o tem čudežnem sredstvu večne mladosti. Mislim, da bi tudi otroci raje govorili o materinem smehu kot o materinih solzah in bridkostih, v katere niti ne verjamejo prav in ki jih spravljajo samo v zadrego. Pa tudi naše mlade bodoče mamice se ne bodo kar stresale pri mislih na to, kar jih čaka, če jim zapojete rajši visoko pesem o sreči materinstva. Brez žrtve seveda ne gre. Treba je celega človeka, treba se je popolnoma odreči sebi, treba je dati vse, če se hoče vse prejeti. Pa ta žrtev je samo navidezna, ker se kaj hitro pozabi. In ko čutiš mehke ročice, ki se ti ovijajo okoli vratu, ko slišiš drobne vriskajoče glasove, kadarkoli prideš domov, ko si edina ti, ki vse znaš, ki vse veš, ki moreš posušiti vsako solzo, ki z rahlim božanjem razvedriš še tako teman in nesrečen obrazek,

tedaj ne moreš drugače kot biti srečna in vesela in hvaliti Boga, ki te je v to poklical. In ko ti potem malčki rastejo in postajajo samosvoje osebnosti, ki z veliko resnostjo odkrivajo čuda in tajne življenja, tedaj jim skušaj prav oprezno slediti, tu in tam popraviti, uravnati, pa tudi obrezati kako vejico, ki prebujno raste. Prav živo se zamisli v svojo lastno mladost in skušaj svoje ravnanje urediti po svojih takratnih željah in po sedanji modrosti in izkušeni. Mislim, da nikjer in nikoli ne veljajo bolj Gospodove besede: »Čujte in molite!« kot pri materi doraščajočih otrok. Prav pri vsakem se moraš postaviti na njegovo mesto, kar moreš najbolj verno, z njegovimi mislimi moraš misliti in tako iskati pot do njegove duše, da jo boš mogla voditi kvišku k Večni luči. Le tako boš uspela in našla sreče in veselja nič koliko.

Socialne razmere naših dni pa vse bolj in bolj silijo naše matere v pisarne in tovarne in ko se vračajo trudne od poklicnega dela, nimajo več toliko duševnih in telesnih sil, da bi se popolnoma posvetile svoji družini. Tiste pa, ki so še samo gospodinje in matere, se le prečesto tako težko borijo z gmotnimi težkočami, da jim neopazno usahnejo največji viri veselja. Tukaj je leglo beli kugi in nerazumevanju med starši in otroki. Naj se govori to in ono o ženskem poklicnem delu; dokler ne bodo mogle biti naše matere samo matere, se kriza družin ne bo prav nič zboljšala. Nič ne pomaga vse pisanje in govorjenje, nič ne pomagajo še tako lepe in ganljive proslave. Ko bodo naše mlade žene lahko brez velikih skrbi vse svoje moči posvetile samo svoji družini, bodo že same našle vse skrite zaklade in po naših družinah bo zopet smeh in veselje, spoštovanje in zaupanje.

Gorje pa tistim, ki ne iz potrebe, ampak radi udobnosti, za par pisanih cunjic in mičnih klobučkov hodijo v pisarne in zanemarjajo svoje družine, ki mislijo, da jih more pri otrocih, če jih sploh imajo, nadomestiti plačana služkinja, medtem ko vršijo one izven doma delo, ki bi ga mogla opravljati vsaka druga, ki je toliko izobražena. Samo pri svojih otrokih je mati nena-domestljiva, povsod drugod jih je gotovo vsaj deset, mladih, željnih preizkusiti svoje moči, ki jo lahko nadomeste in katerih brezposelnost je greh, ki se nam že in se nam bo še bridko maščeval.

M. M.:

Moj duhovni šopek materi

Tebi o mati — v katero strme danes moje oči kot v prelepi božji čudež — tebi poklanjam svoj duhovni šopek — nekaj skromnih besed.

Niso laskave — a so izliv srca, ki mater suti le od onstran roba — in zato tembolj hrepeni k njej — in po njej k Večnemu cilju.

Tudi ti jih ne izrekam v počastitev — a prisrčno želim, da bi ti bile topla beseda tolažbe in vzpodbude v težkih dneh.

In kjer je moje srce našlo najslajšo tolažbo in največjo oporo v uri bridkosti — tja želim za hip spremiti tudi tebe — o sestra mi v trpljenju.

Mati — najlepša pesem naših src — pozdravljena!

PRAVLJICA

Mlad kralj je izgubil svoje kraljestvo. Vse je izgubil, le krona mu je ostala. A še iz tiste so mu izropali tistih trinajst draguljev. Žalostno jo je bilo videti. Kakor lobanja z votlimi očmi! Kralj si je od vsega srca želel prijatelja. Križem dežele je hodil, ni ga dobil. Če bi le ta krona ne bila tako strašna! Nekdo je norčavo zaklical za kraljem:

»Bogato se oženi, kupi nove dragulje, da boš spet spodoben. Kakšen pa hodiš krog nas?«

Oženi se — oženi . . .

Morda bi pa deklice imele res kaj več usmiljenja.

Ne, usmiljenja on noče. Noče!

Ljubezni?

Oh!

Šel je vnovič na pot. Tokrat iz dežele. Na meji je moral pustiti krono. S popotno palico in vihrajočimi lasmi je hodil od deklice do deklice. Vsaka se mu je radostno nasmehnila. Kralj je le kralj. Njegova revščina ni revščina, njegove napake ne napake. Razkazovale so mu svoje svetle dragulje, ali nobena jih ni imela trinajst. Dveh deklic pa ne more hkrati oženiti.

V viharni noči je potoval mimo lesene bajte Nanine. Nekaj prečudno lepega je slišal, pa je obstal. Nič ni potrkal, kar vstopil je. Nana se je preplašila. Spoznala ga je.

»Nimam draguljev, kralj.«

»Kaj pa imaš?« se ji je nasmehnil.

Povesila je glavo.

»A?«

»Samo dva bela stola.«

Pogladil jo je po laseh in se pošalil:

»Bi šla z menoj?«

»Nimam draguljev, kralj.«

»Pa brez draguljev?«

»Bi,« je resnično pritrdila.

Kralj se je še smejal in se zazrl vanjo. Saj ni bila lepa. Le v očeh je imela sanje.

»Kaj bi delala pri meni, Nana?«

Prijela je beli stol in ga postavila nasproti drugemu. Stola sta ustvarila ljubko otroško posteljico in že je pela Nana s prečudno tihim glasom: »Ajatutaja.«

Kralj je pozabil, da išče dragulje. Preden je Nana končala pesem, jo je dvignil v naročje:

»Ženā, z menoj pojdeš!«

Drugo jutro sta natovorila vsak stol na ramo in sta potovala proti domu. V sladki omotici sta prispela do meje. Tam je čakala krona. Kralju se je namršilo čelo, zabolele so ga tiste praznine in srce mu je stisnil strašen

občutek, da je nekaj zgrešil. Nana je videla njegove oči in je potihem molila zanj.

»Čuj!« je dejal. »Počakaj me tu, vrnem se. Nekaj sem pozabil.«

Nana ga je videla še teči, teči in je izginil. Čakala je in gledala tiho v dva bela stola.

Kralj pa ni več samo želel draguljev. Ukradel bi jih bil. Izkopal s prsti iz skale. Ali nič. Ves izgubljen je taval po cesti. Pa glej! Tam na pragu je sedela deklica. Na vratu niz draguljev. Trinajst! Kaj zato, če so steklo! Barvo imajo! Svetijo se! Videti je kaj.

»Daj mi jih!«

»Ne dam!«

»Kralj sem!«

»Kamor moji kamenčki, tja jaz.«

Nana je gledala v daljo in zagledala dvoje ljudi. Videla je dragulje in je vse spoznala. Zaprla je oči, sklenila je roki in molila:

»Veliki Bog, ne pusti, da bi bila bolečina Nanina zastonj!«

Nagnila se je čez bela stola in umrla.

Tisto noč so začutile vse matere, vse žene sladko pesem v svojih srcih. Tudi tista, ki je imela trinajst draguljev krog vratu.

DEKLIŠKA KA

NAŠ DOM

Prav blizu kolodvora stoji v pritličju palače Vzajemne zavarovalnice. Lepi vhodi iz Masarkove ceste, dolg hodnik na desno — in že stojiš v prvi sobi in skozi prvo prideš v drugo, še lepšo. Kako prijetno je že danes v teh prostorih: moderna in udobna oprema, listi in časopisi, toplo in svetlo!

Kako smo ga dobili? Dolgo smo iskali in prosili. Dala nam ga je Vzajemna zavarovalnica, ki se izmed vseh naših podjetij najbolj zaveda socialnih dolžnosti premoženja. Saj uživa njeno dobroto že cela vrsta sodobnih verskih in socialnih ustanov. Naj vé Vzajemna, da si s tem gradi spomenik, lepši in trajnejši od njenih palač! Tudi dekliška KA ji bo vedno hvaležna zato, da ji je pomagala do Doma. Hvaležnost smo dolžni še tovarni Remec & Co. na Duplici pri Kamniku in nekaterim velikim dobrotnikom.

Za kaj ga bomo rabili? Za Dom, za osrednji urad, za centralo dekliške KA, za vse, kar bo spadalo v našo KA in bo delalo za versko in moralno povzdigo raznih dekliških stanov. V teh prostorih bodo uradovale naše odbornice, sejali centralni in stanovski odbori, se vršili sestanki in tečaji delavske, dijaške, učiteljske, uradniške in drugih KA. Tu sem bo prihajala pošta, se zbirale revije in knjige o dekliški KA iz vsega sveta, tu bo Tajništvo naše KA, ki jo Bog očividno blagoslavlja. Skratka: tu bo Dom za vse delo in vse delavke v dekliški KA.

Kaj vidimo že danes? Mnogo naštetega se že danes godi v teh sobah. Prav posebno pa še služi Dom prevažni svoji nalogi s tem, da daje čez dan zavetje dijakinjam, ki se vozijo z vlakom v šolo in iz šole. Velike revice so bile doslej v mnogih telesnih in dušnih nevarnostih. Prezebale so na peronu, postajale pred izložbami, se skušale učiti v nemirni kolodvorski čakalnici ali pa kako drugače tratile čas do šole ali do vlaka. Bile so otroci ceste, zabava dijakom, spotika potnikom, nadlega oblastem. Same so trpele, ker so zapravljale čas in poštenost, trpeli še posebno njihovi starši, ki so se zanje opravičeno bali. Če kje, je bila tu pomoč v resnici nujna. In danes je vsak vesel, da je pomoč prišla. Prinesla jo je dekliška KA, ki je tem dijakinjam odprla svoje prostore, vsem potrebnim, brez razlike mišljenja in šole.

Najbolj so hvaležne dijakinje same. Četudi je v naših prostorih mesta za kakih 50, jih že prihaja ob raznih urah do 80. Vesele so, da so našle red, mir, toploto, prijaznost, čtivo in slike in še posebno pomoč pri učenju. Vrle katoliške visokošolke jih podpirajo in nadzorujejo. Nad vsem pa plava Duh božji . . .

To je naš dom in dom vseh tistih, ki so že ali še bodo delovale v dekliški KA, ali pa iskale pri njej pomoči.

VELIKONOČNA DOLŽNOST

Za vse članice KA je postni čas z Velikonočjo tista zelo važna prilika, da se duhovno obnovijo, notranje poglobijo in okrepijo pri božjih vrelcih za nadaljnje apostolsko delo. Ne moremo nositi povsod Boga, če se sami z njim najprej ne napolnimo tako zelo, da bo v naših mislih, besedah in dejanjih, povsod . . . KA živi tako zelo s Cerkvijo, da v postnem času pazljivo spremlja njeno bogočastje, posebno pa preživlja sveto dobo v očiščevanju in pokori in dobrih delih. Cerkveni čas — nam ukaz za življenje!

Posebno dobro delo, ki ga vsako leto morajo izvrševati apostoli KA v tem času pa je pridobivanje vseh, da bi lepo opravili velikonočno spoved in sv. obhajilo. To je ono lepo duhovniško opravilo, ki ga do neke mere pomagajo opravljati tudi neduhovniki. Posebno lepe zglede takega dela nam nudi delavska KA v Belgiji in Franciji. Lansko leto so sklenili, da ne sme biti v njihovem okolišu delavske družine, katere člani ne bi opravili svoje letne cerkvene dolžnosti. Lotili so se te naloge z občudovanja vrednim navdušenjem. V ta namen so molili in žrtvovali, delali obiske in nosili vabila, pisali pisma in pomagali z dobrodelnostjo, vse samo zato, da bi zopet Kristus zakraljeval v dušah. Uspeh je presegel vse pričakovanje: skoro brez izjeme vsi so opravili velikonočno dolžnost, ki jo morda prej že leta in leta niso. In vendar so tam verske razmere mnogo slabše kot pri nas. Zato je treba tudi pri nas v postnem času izvršiti to nalogo. Na sestankih se točno o tem pogovorite, razdelite si družine, premislite načine, kako boste prišli do duš in tako pomagale svojim dušnim pastirjem. In ko bodo po vaši slugi klečali pri obhajilni mizi, vam bo srce drhtelo od veselja, da ste rešile dušo . . .

Pred praznikom

Nocoj se posebno skrivnostno noči,
k prazniku mehko na vasi zvoni,
moram stopiti na prag.

Večeru pripevajo kaplje od streh,
»Zdrava Marija« po domih,
in pesem stopinj po cestah.

V meni boleče nabira se jok,
ne upam z obraza odmakniti rok,
saj sem brez besed.

Jutri se praznik v domove ozre,
pa nimam ne matere, deteta ne,
le v vazi usahnjjen cvet.

Fortunat Majdič:

Po trnju do cvetja

Drama v treh dejanjih.

(Konec.)

III. DEJANJE

Pozorišče: Čakalnica pri dr. Ireni Potočnik. Lep salon. Sredi salona okrogla mizica, pogrnjena z belim prtom, okrog stoli. Na mizici časopisje in revije. V drugem kotu mizica z dvema stoloma. Na nasprotni strani obešalnik. V levo vhod v ordinacijsko sobo. Zadaj glavni vhod. Na desni vhod v sobo.

1. prizor

Nežika (pospravlja po mizah): Kako so vse razmetali! Ti ljudje pravijo, da so bolni, pa so le sitni! — Zjutraj sem vse lepo poravnala, vse časopisje zložila na kup, a sedaj pa le pogledajte, kakšno je! Manire pa res ne poznajo. Da bi bila jaz zdravnica, bi jim že pokazala. Tako injekcijo bi mu dala, da bi bil res bolan in da da bi se mu pošteno poznalo tudi v denarnici. Ta naša reva pa za par dinarčkov poslušaj te prismode, jih tolaži in jim zapisuje zdravila za krče, zobobole, trebuho bole in ne vem, kakšne bole še. Za vse ima zdravila, a zame ima pa samo delo. (Zajoka.)

2. prizor

Marta (oblečena v belo haljo vstopi iz ordinacijske sobe. Veselega in rdečega obraza.): No, *Nežika*, kaj se pa jezite?

Nežika: Sama navlaka, kamor pogledam. Te bolnike bi jaz vse spodila. Pogledajte, kakšno je!

Marta (se smeje): Ne bodite tako hudi! Bom pa jaz pomagala pospraviti.

Nežika: Gospodična asistentka, nikar! Umazali si boste roke. To delo je samo zame, ne pa za vas.

Marta (ji pomaga): Saj imamo vodo in milo. Lahko si umijem roke. Sicer pa to ni umazano.

Nežika: Polno bacilov je. Nalezljivih bacilov.

Marta: A, zato ste vi vedno bolni? Rdeča kot roža in polnih lic. Táko bolezen bi tudi jaz rada imela.

Nežika: Pa zamenjajva! Bom pa jaz asistentka, vi pa sobarica. Velja?

Marta: Velja, če bo gospa zdravnica to dovolila.

Nežika: Potem pa gotovo ne bo nič. Ona pa kaj takega ne bo dovolila.

Marta: Pa vseeno lahko poskusiva. Dajte mi predpasnik in čepico, jaz vam dam pa haljo.

Nežika (ji da predpasnik in čepico): Nate!

Marta (ji da haljo): Tu imate haljo. Kar oblecite se!

Obe (se preoblečeta).

Nežika: (se postavi v sredo odra): Ali nisem »zauber«?

Marta: Zelo se vam poda.

Nežika (prestrašena): Joj, če pride gospa zdravnica!

Marta: Ti zajček ti, kako si pa plašen!

Nežika: Huda bi bila. Jaz imam tak strah pred njo. Vest, stroga je in zato se je tako bojim.

Marta: Dobra je in ne stroga. Vi si jo slikate drugače, kakor pa je v resnici.

Nežika: Saj ne znam slikati.

Marta: Seveda ne. Ne mislim slikati na papir, ampak samo misliti si, kakšna je.

Nežika: O, potem ste pa vi že bolj brihtna, kakor sem pa jaz.

Marta: Mogoče, ali vendar to še ni dokaz. — Kako pa je z vašim srcem, Nežika? Se je že kaj pozdravilo?

Nežika: Z mojim srcem? Premalo kapljic je. Če bi jih bilo več, bi bilo že dobro.

Marta: Bom pa gospej zdravnici rekla, naj vam jih dá še eno steklenico.

Nežika: Ne, tega pa ne smete. Ona dobro ve, zakaj me boli srce.

Marta: Meni pa še niste povedali.

Nežika: Saj me tudi vprašali niste.

Marta: Mislila sem, da ste res bolni in sem upala, da vas bo že gospa pozdravila.

Nežika: O, ne, ne! Ona me pa ne more, čeprav je zdravnica.

Marta: Kdo pa?

Nežika (zapoje): »Ljubi pa pride in pozdravi srce.«

Marta: Hahaha! Torej ste zaljubljeni.

Nežika (sramežljivo): Ne, ne!

Marta: Ne tajite! Sedaj razumem, da je res polno bacilov. Vi ste našli bacil lju-bezni, ki je presneto nevaren.

Nežika (prestrašena): Ali bom umrla?

Marta: Smrtne nevarnosti ravno ni, srce pa večkrat boli.

3. prizor

Irena (vstopi pri glavnih vratih): Tako, sem že doma. *Marta*, pospravi to orodje! (Ponudi ročni kovčeg *Nežiki*.)

Nežika (boječe vzame kovčeg): Gospa...

Irena (začudeno): Ali ste vi, *Nežika*? Mislila sem, da je *Marta*.

Marta: Malo sva uniformi zamenjali. Pravi, da bi bila rada asistentka.

Irena: Slabo se je odrezala. Pri prvem mojem naročilu je obupala, haha! *Nežika*, boljše je, da daste haljo *Marti*, vi pa oblečete predpasnik in čepico, ker vam bolj pristojta.

Nežika (hitro sleče haljo in jo da *Marti*): Ah, saj sem se je že naveličala.

Marta (ji da predpasnik in čepico): Kako hitro se pa vsake stvari naveličate!

Irena: Veste kaj, *Nežika*? Prinesite nama kave. Lačni sva že.

Nežika: Takoj, gospa. Belo ali črno?

Irena: Belo.

Nežika: Takoj. (Odhiti.)

4. prizor

Irena: Danes sva imeli veliko bolnikov.

Marta: Pa jih je bilo res veliko. Težkih slučajev pa — razen enega — ni bilo, kajne?

Irena: Da, ena je res nevarno bolna. Bog vedi, ali se mi bo posrečilo rešiti ji življenje.

Marta: V božjih rokah je, gospa.

Irena (sede): Da, v božjih rokah je vse, ali vendar je tudi veliko odvisno od zdravnika.

Marta (sede): Da, tudi od zdravnika je odvisno, ker Bog ozdravlja ljudi po dobrih in poštenih zdravnikih.

Irena: Bo menda že res tako. (Po kratkem odmoru.) Ne vem, *Marta*, kako je to, da čutim vedno večje hrepenenje po molitvi in po cerkvi. Saj sem bila tudi prej verna, a vendar ne toliko, kakor sedaj, ko si ti pri meni.

Marta: Ali mislite, da jaz vplivam na vašo vero?

Irena: Nekaj mora že biti. Kadar tebe vidim v goreči molitvi, se mi v srcu vzbudi želja, da bi te morala v pobožnosti nadkri-ljevati, ker sem te vzela za svojo hčer. *Mati* pa, veš, mora otroke vzgajati bolj z vzgledom, kakor z besedami.

Marta: O, gospa...

Irena: Tolikokrat sem ti že rekla, da me ne imenuj gospo. Če ne moreš reči mama, mi reci vsaj *Irena*. Gospa zveni tako tuje, tako mrzlo, dočim je *mati* tako sladka in lepa beseda.

Marta: Bojim se, da vas ne spravim v sramoto.

Irena: Ali je sramotno biti *mati*? Meni se zdi nekaj velikega, nekaj lepega in nad vse svetega.

Marta: Da, zakonska *mati* biti, to je sveto, lepo in sladko, a za vas vsi vedo, da niste bil nikdar poročeni.

Irena: Kljub temu mi reci mama. Ljudje pa naj mislijo svoje, če me še v toliko letih niso spoznali.

Marta: Ste že dolgo tu, mamica?

Irena: Odkar sem samostojna zdravnica. To je že nad deset let.

Marta: O, potem vas pa gotovo vsi dobro poznajo. Vsi so bili že pri vas, ali pa vi pri njih.

Irena: Da, skoro vsi. Mnogim, zelo mnogim sem rešila življenje. Nekaterim pa kljub vsej dobri volji in požrtvovalnosti nisem mogla. Kako je vsak tak slučaj porazno vplival na mojo dušo!

Marta: Verjamem, da vam je bilo hudo. Toda večkrat se zgodi, da Bog preizkuša človeka, če bo vse voljno in potrpežljivo prenesel. V vsakem poklicu se mora človek žrtvovati in povsod mora imeti moči, ki jo dobiva v molitvi, vztrajnosti, ki jo podeljuje Nebo, in poguma, ki ga človek dobi v veri. Ali mislite, mamica, da bi jaz še živela, če ne bi imela vere? Ko mi je umrla mama, ko mi je umrl oče in me pustil kruti mačehi, sem dobila tolažbe in potrpljenja le v molitvi. Kadar mi je bilo hudo in kadar me je mačeha tepla in kregala, sem šla v cerkev in molila. Dobila sem toliko moči in toliko poguma, da se nisem bala niti bega od doma v polnočni uri.

Irena: Občudujem te, Marta. Jaz na tvojem mestu ne bi prenesla tega, kar si že ti morala prenesti.

Marta: Jaz pa vem, da bi še več prenesli, kakor jaz.

Irena: Ne verjamem.

Marta: Ko včasih premišlujem, kak blagoslov za človeka je vera, se vselej spomnim bratov in sester, katerim luč sv. vere še ni posvetila. In v moji duši se porodi tako hrepenenje in taka želja, da bi kar šla med te narode. — Večkrat sem vas že mislila prositi za dovoljenje, da bi smela iti v misijone.

Irena (začudeno): V misijone?

Marta: Da. Tam je toliko bolnih in toliko tolažbe potrebnih. Nikogar nimajo, ki bi jih tolažil, zdravil in jim pomagal. Vi ste me sedaj naučili vsaj nekoliko pomagati ljudem v bolezni. Ali ne bi bil Bog vesel, če bi šla v misijone, da bi tam poleg telesnih ran zdravila tudi duševne?

Irena: Ti me hočeš zapustiti? Marta, Marta! Tako sem se navezala nate, da brez tebe ne morem živeti. In zato ne morem ustreči tvoji prošnji.

Marta: Saj vas nisem mislila zapustiti. O, tega ne morem in ne maram storiti, ker

sem vam preveč hvaležna in vas preveč ljubim. Zato sem mislila tudi na vas. Vi bi šli tudi z menoj.

Irena: Kam? V Afriko?

Marta: Kamorkoli. Tja, kjer so pomoči najbolj potrebni.

Irena: Ne, ne! Te želje ti pa ne morem izpolniti.

Marta: Danes mogoče še ne, a trdno sem prepričana, da pride čas, mogoče prav kmalu, ko boste šli z menoj.

Irena: Čudovita si, Marta! — Toda, za danes pustiva to vprašanje in govoriva rajše o čem drugem. — Danes sem slišala, da je mačeha zelo bolna in da vedno zdihuje za teboj. Iskala te je menda že povsod, a ni še izvedela, kje si.

Marta: Uboga mačeha! Morala ji bom pisati in ji sporočiti, da se mi dobro godi ali pa grem domov. Gotovo se kesa svojega početja.

Irena: Ne prenašli se! Ne smeš ji še sporočiti, kje si in tudi domov ne smeš!

Marta: Oh, mamica!

Irena: Ali se nič več ne spominjaš, kako je ravnala s teboj? Da te je pognala ponoči od doma? Ali si ji že vse odpustila?

Marta: Že davno nisem več jezna nanjo. Saj je vendar revica, ko je bila tako vdana lakomnosti.

Irena: Ti bi gotovo kar pri nji ostala, kajne?

Marta: Tega ne, ker vem, da ji ne bi bilo ljubo. Dolgčas mi je samo po Urški in Mancí. Tako radi sta me imeli!

Irena: Malo še potrpi. Bo že prišel čas, ko boš lahko videla Manco in tudi Urško.

5. prizor

Nežika (prinese kavo in jo postavi na mizo): Tu je kava. Želite morda še kaj drugega?

Irena: Hočeš, Marta, peciva?

Marta: Hvala lepa!

Irena: Potem pa tudi jaz ne bom.

Nežika: Gospa zdravnica, ali smem sedaj malo ven?

Irena: Kam boste pa šli?

Nežika (v zadregi): I, kam neki? Malo v mesto bi šla rada pogledat. Tako dolgo že nisem bila zunaj.

Marta (se smeje): Po zdravila, kajne?

Nežika (huda): Marta, kako ste navihani!

Marta: No, no, Nežika, saj ste pridni.

Nežika: Če bi ne bila, bi me pa tudi srce ne bolelo.

Irena: Vas srce boli?

Marta: Pa še kako!

Irena: Potem ji daj par kapljic!

Marta: Ne bodo pomagale. Ta bolezen se ne da zdraviti s kapljicami.

Irena: O, potem je pa gotovo ljubezen, kajne?

Nežika (sramežljivo): Ne vem. Mogoče!

Irena: No, le pojdite in se kmalu vrnite!

Nežika (veselo): Hvala lepa! Kmalu se bom vrnila. (Odhiti.)

6. prizor

Marta: Kako je pa vesela! Kakor ptiček, kadar se mu odpro vrata kletke.

Irena: Mlada je in polna življenja. Če se ne motim, je res zaljubljena.

Marta: Tudi meni se tako zdi. Večkrat mi je že tožila o srčnih bolečinah.

Irena: Ko ji odpade cvet mladosti, bodo minule tudi te bolezní. Sedaj naj pa le ima malo veselja.

Milka (potrka).

Irena: Prosto! (Vsatne.)

Milka (stopi): Pozdravljene!

Irena (ji gre nasproti): O dobrodošla, Milka!

Marta: Klanjam se, gospa!

Milka: Dolgčas mi je bilo po vama!

Irena: Kako me veseli, da si prišla. (Ji pokaže, naj sede. Sama tudi sede.) Jaz itak ne morem nikamor, ker me vedno kdo išče.

Milka: Zdravniški stan je pa res težak. Nikolí ni človek prost.

Irena: Marta, prinesi Milki kave.

Marta: Takoj. (Odide.)

Milka: No, kako si kaj zadovoljna z Marto?

Irena: Prav rada jo imam. Pridna je in hitro se priučí vsake stvari. V tem kratkem času, kar je pri meni, se je že toliko naučila, da bo kmalu cel zdravnik.

Milka: Potem si pa lahko vesela.

Irena: Včasih me pa tudi užalosti. Take čudne misli jo obidejo, da me zaboli v dno duše.

Milka: Kaj pa takega?

Irena: Pravi, da bi šla rada v misijone. Prosila me je, da bi šla tudi jaz z njo.

Milka: Nemogoče!

Irena: Prav res je, kar ti pravim.

Milka: In ti?

Irena: Ne vem. To dekle ima v sebi neko skrivno moč. Kar reče, je kakor da bi se moralo zgoditi. Nimam dovolj moči, da bi se uprla.

Milka: Pa menda vendar ne misliš resno?

Irena: Odklonila sem njeno prošnjo, a zdi se mi, da nisem storila prav.

Milka: Kako je vendar to, da si se zadnje čase tako spremenila, saj včasih nisi bila taka?

Irena: Veš, Milka, vse to dela Marta. Ona tudi pravi, da sem v misijonih bolj potrebna, kakor pa tu, ko je že drugih zdravnikov dovolj.

Milka: Veš, Irena, te misli ji moraš izbiti iz glave. In tudi ti bodi pametna! Tako lepo si se uvedla v tem kraju, pa bi sedaj vse pustila in šla Bog vedi, kam!

Irena: Zdi se mi to res nemogoče.

Milka: Marti bomo dobili kakega ženina!

Irena (veselo): Saj res. Dobrega moža ji moramo dobiti, pa bo pozabila na misijone.

Milka: Janko bi bil kakor nalašč zanjo.

Irena: Dr. Strgar Janko se zanima zanjo? To je sijajen jurist!

Milka: Da, da, zelo dober človek. Privoščila bi ji ga.

Irena: Sijajna misel je to. Če se z njim poročí, bo ostala tu v mestu, v moji bližini. Srečna bo in tudi jaz bom vesela.

Milka: Samo, če ga bo marala?

Irena: Tudi jaz se bojim, da bo odklonila ponudbo.

Marta: (prinese kavo, jo postavi pred Milko in hoče oditi.)

Milka: Ostani! Nimava skrivnosti pred teboj.

Marta: Bom pa ostala. (Sede na stol poleg Milke.)

Irena: Marta, kakšna pa si? Ali si jokala?

Marta (povesi oči): Ne. Hudo mi je, ko ne smem domov.

Irena: Bodi no pametna! Pusti stare spomine! Kar je bilo, je bilo in se ne vrne

več. Človek mora stremiti vedno le naprej. Njegov cilj je bodočnost in ne preteklost.

Marta: Imate sicer prav, a to se ne tiče vsega.

Irena: Česa se ne tiče?

Marta: Če je kdo koga razžalil in razjezil in bi prišel rad do sprave, do miru, ali ne bi smel in ne samo smel, temveč tudi moral ozreti se v preteklost in popraviti, kar je bilo napačnega?

Irena: To je res. Toda, kolikor sem te mogla spoznati ta čas, kar si pri meni, nisi nikomur nič žalega storila. In zato ni tvoja dolžnost, da se ponižuješ in hodiš k mačehi in jo morda celo prosiš odpuščanja.

Milka: To bi bilo preveč poniževalno.

Marta: O, prav nič poniževalno bi to ne bilo. Ker ne dovolite, ne bom storila.

Milka: Kar je večjega pomena, kakor tvoja mačeha, je tvoja bodočnost. Poglej, ti si se že marsikaj naučila, postala si čedno dekle in zato ti bo treba misliti na bodočnost. Gospa Irena ne bo večno živela in kaj potem?

Marta: Prav nič me ne skrbi bodočnost. Imam že svoj cilj. Odvisno je vse samo še od moje mamice Irene.

Milka: In kaj vendar misliš?

Marta: Odločila sem se, da grem v misijone.

Milka: Marta, kako si mogla napraviti tak sklep?

Marta: Prav lahko, gospa Milka! Poskusila sem gorje tega sveta, videla ničevost posvetnega življenja in videla sem tudi trpljenje onih, ki nimajo vere, da bi jim dajala poguma in veselja do življenja. Taki ljudje so vredni pomilovanja. In tam v Afriki je toliko takih duš, ki tavajo v temi brezboštva in ki nimajo nikogar, ki bi jim pokazal pot k luči.

Milka: Lepo je, kar govoriš, a vendar zate to ni. Postave si šibke in zdravja slabega. V misijonih pa je delo naporno in zahteva zdravega in močnega človeka. Ne, ne, Marta, te misli pa kar opusti.

Irena: Prosim te, ne misli več na to in ne muči me!

Milka: Poglej, Marta, kako lepo bi bilo, če bi ti ostala tu. Dobila bi dobrega moža in postala bi srečna mati.

Marta: To je nemogoče!

Milka: Vse je mogoče. Poznam človeka,

kateremu se obeta sijajna bodočnost in ki bi bil pripravljen poročiti se s teboj. Ali bi hotela?

Marta (molči).

Marta: Niti odgovora mi ne daš?

Marta (žalostno): Kako naj odgovorim? Kaj naj odgovorim?

Milka: Lep fant je, bogatih staršev in tudi poštenjak, da malo takih.

Marta: Lepo je to.

Milka: Ali bi ne bila vesela takega moža?

Marta: Da.

Milka (veselo): Hvala Bogu!

Marta: Nisem še rekla, da ga bom vzela.

Milka: Počasi se boš že sprijaznila s to mislijo.

Marta: Nikoli, gospa! Jaz namreč ne čutim v srcu veselja do zakonskega življenja in zdi se mi, da bi bila nesrečna jaz in tudi moj mož. Ne bila bi niti zveličana.

Milka: Bodi no pametna! Poglej, postala bi mati. Ali je na svetu kaj lepšega kot biti mati? Kot roditi otroke, da ti rodijo nove, vsi pa hvalijo Gospoda.

Marta: Čudovito lepo mora biti materinstvo, a še bolj čudovito je pustiti svet in skrbeti samo za zveličanje svoje duše in ne samo svoje, temveč tudi drugih ljudi.

Irena (nevoljno vstane): Pustimo te stvari! Marta, pojdi in pripravi zdravila in drugo orodje, kar veš, da bom jutri rabila.

Marta (molče odide).

Irena (jezno): Kakšen križ sem si nakopala s tem otrokom! Če bi ga tako ne vzljubila, bi mi bilo pač vseeno, kam gre. Sedaj mi je pa težko.

Milka: Ne razburjaj se, Irena! Če ji je res namenjeno, da gre med nevernike, se boš morala pač vdati v voljo božjo.

Irena: Hud udarec bi bil to zame. Težko bi prenesla.

Milka: Seveda bi bilo hudo, a privadila bi se tudi tega. Sicer sem pa prepričana, da bo dekle sedaj molčalo o tem.

Irena: Ne verjamem.

7. prizor

Zunaj zvoní.

Irena: Gotovo je zopet kak bolnik.

Milka: Težko drugače.

Irena (gre odpirat vrata).

Matilda in Manca vstopita. Manca podpira Matildo pod roko.

Manca: Dober dan, gospa zdravnica!

Irena: Bog daj! Ali ste mamo pripeljali?

Manca: Da, mamo sem pripeljala.

Milka: Ali so bolni?

Manca: Da, zelo bolni so.

Irena (pokaže stol, na katerega sede **Matilda**).

Manca (stoji poleg nje in jo narahlo opira).

Irena: Kaj vas pa boli, gospa?

Matilda (težko govori): Tu v prsih me tako boli in tako duši, da se bojim smrti.

Irena: Ste že dolgo časa taki?

Manca: Že skoro eno leto.

Milka: Zakaj jih pa niste prej pripeljali?

Manca: Ker smo mislili, da bo samo nehalo in da bo bolezen sama prešla.

Irena: Odkod pa ste doma?

Manca: Z Visokega.

Irena in **Milka** se spogledata.

Irena: Z Visokega? Potem ste pa gotovo poznali neko Marto?

Matilda (se vznemirjeon ozre v Ireno): Kje je Marta?

Manca: Mamica, le mirni ostanite (Ireni): Ali vi veste, kje je Marta? Ali jo poznate?

Irena: Da, poznam jo.

Matilda (Ireni): Lepo vas prosim, povejte mi, kje je?

Milka: Zakaj se pa tako zanimате za njo? Ali vam je kaj v sorodu?

Manca: Moja sestra je.

Matilda: Naša je.

Irena: Vaša?

Matilda (pade na kolena in prosi): Gospa, vi veste, kje je! Vi gotovo veste za njo! Povejte, lepo vas prosim! Storila sem ji krivico, po nedolžnem sem jo preganjala. O, gospa! Pomagajte mi in olajšajte mi dušo!

Marta (odpre vrata in pogleda v čakalnico): Mama! Manca! Ali je mogoče?

Matilda (se od presenečenja zgrudi).

Manca: Marta, pomagaj!

Marta (hitro skoči k Mancini in ji pomaga vzdigovati Matildo. Irena ji moči čelo in ji hitro prinese zdravila ter jih ji da z malo žličko.)

Matilda (se počasi zaveda. Svoj pogled opre v Marto.)

Marta: Mamica, hvala Bogu, da ste prišli! (Jo objame.)

Matilda: Marta! Ne objemaj me! Nisem vredna, da bi me ti objemala!

Marta: Mama! (Jo še bolj objame.) Ali ste bolni?

Manca: Odkar si ti odšla, niso bili več zdravi.

Irena: Tako dolgo so torej že bolni?

Milka: Takega kesanja pa še nisem videla.

Irena: Prav res.

Matilda (počasi in z jokajočim glasom): Marta, ali mi moreš odpustiti? Veliko krivico sem ti storila. Tako nečloveško sem ravnala s teboj!

Marta: Vse, prav vse sem vam že odpustila.

Matilda: Zakaj pa nisi prišla domov? Zakaj mi nisi sporočila, kje si? O, koliko sem jaz zaradi tebe pretrpela? Koliko noči sem prečula in mislila nate. O, kako sem molila zate in koliko sem se za svoj greh pokorila!

Marta: Mamica, ne razburjajte se! Meni je dobro. Poglejte, ta gospa (pokaže Ireno) me je oni večer našla v gozdu in me vzela s seboj. Skrbi zame, kakor za svoje lastno dete.

Matilda (ponudi roko Ireni): Kako sem vam hvaležna!

Marta: In ta gospa Milka mi je tudi vedno zelo naklonjena.

Matilda (ji da roko): Tudi vam srčna hvala.

Irena: Sedaj pa le nikar ne žalujte! Za svoje dejanje ste se že dovolj spokorili, kakor vidim.

Matilda: Da, spokorila sem se. Toda prej ne bom imela miru, dokler ne povem vsega, kar me teži. Marta, veliko krivico sem ti storila, preganjala sem te, postila, tepla in končno sem te hotela še zastrupiti.

Milka: Zastrupiti?

Irena: Zastrupiti?

Matilda: Da. Pripravila sem že strup in oni večer bi ga morala zaužiti, da ni Manca tega preprečila. O, kako se kesam! Marta, ali mi odpustiš?

Marta: Saj sem že rekla, da vam vse odpustim!

Matilda: O, hvala ti! In sedaj pojdeš z menoj. Dom je tvoj! Oče ga je zapisal tebi in zato ga moraš ti prevzeti. Manci boš dala samo malo dote.

Irena: Gospa, Marta bo pri meni. Jaz ji ne dovolim odtod. Poskrbela bom, da se ji ne bo slabo godilo.

Marta: Dom naj vzame Manca. Jaz ga ne potrebujem.

Manca: Kako si dobra!

Milka: Gospa je slaba. Irena, preišči jo in daj ji zdravil.

Irena: Saj res. Čisto sem že pozabila. (Manci in Marti): Peljita jo v ordinacijsko sobo!

Manca in *Marta* peljeta *Matildo* v ordinacijsko sobo.

Nežika (vstopi pri drugih vratih.)

8. prizor

Nežika: Kdo pa je ta ženska?

Milka: Martina mačeha.

Nežika: Tista grda baba je prišla? Če bo pa ta tu, grem pa takoj proč!

Milka: Nežika, Nežika, kako ste pa danes hudi! Nervozni ste!

Nežika: Saj sem lahko.

Milka: Ali vas ni počakal?

Nežika: Saj veste, kako! Dve uri sem ga čakala, pa ga ni bilo. Sedaj ga pa ne maram več.

Milka: Le ne govorite preveč. Še bolj ga boste ljubili.

Nežika: Nikoli! (Odhiti.)

Milka: Kako je pa slabe volje! Ljubezen je pa res bolezen.

9. prizor

Irena (vstopi).

Milka: Kaj si ugotovila?

Irena: Oslabljeno srce, uničene živce in slaba pljuča.

Milka: Imaš kaj upanja, da bo ozdravela?

Irena: Nič.

Milka: Kaj si tako zamišljena?

Irena: Martina prošnja mi vedno roji po glavi.

Milka: Lepo te prosim, ne vdaj se! Bodi močna!

Irena: Skušala te bom ubogati.

10. prizor

Marta (vstopi iz ordinacijske sobe): Mamica!

Irena: No, kaj bo?

Marta: Ali ste se že premislili?

Irena: Ne vem, kaj misliš?

Marta: To, kar sem vas prosila.

Irena: Če si se odločila in če te ne zadržuje hvaležnost in ljubezen do mene, stori, kar veš, da je prav! Ne branim ti!

Marta: In vi, mamica?

Irena (odločno): Jaz ne grem!

Marta: O, mamica!

Milka: Marta, ali ne vidiš, kako hudo rano zadaješ svoji dobrotnici? Kaj bo pa tudi mačeha rekla?

Marta: Mačeha gre domov. Z njo ne morem in ne maram. Njej tudi ne bom še sedaj razodela svojih načrtov. Mogoče bi slabo vplivalo na njeno zdravje!

Milka: Mačeha, ki te je hotela zastrupiti, ki te je tepla, podila ponoči od doma, ta se ti smili. Gospa Irena pa, ki ti je bila kakor mati, se ti pa ne smili?

Marta: Povejte mi, prosim, kaj naj storim?

Irena (žalostno): Kar ti narekuje srce!

Marta: Srce mi pravi, da pojdete vi z menoj. Molila bom, da se omehčate in se odločite tako, kakor želim jaz. Prej ne grem od vas, da boste vi, mamica, z menoj zadovoljni in da boste istih misli, kakor sem jaz.

Irena (se ji približa): Marta, ubogaj me! Počakaj! Če naju Bog kliče v misijone, se njegovi volji ne bova mogli upreti. Če pa nisva poklicani, pa nama bo dal razsvetljenje, da bova izpredvideli, da ni njegova volja, da bi šli v misijone. — Sedaj pa pojdi k mačehi in jo skušaj spraviti v dobro voljo. Mogoče se mi posreči s tvojo pomočjo revico pozdraviti.

Marta: Ubogala vas bom!

Zastor pade.

KONEC

KONEC MARCA JE BLIZU. NAGRADE SO PRIPRAVLJENE. ALI BO DO TEDAJ PLAČANA VSA NAROČNINA ONIH, KI SO ZBIRALE NOVE NAROČNICE ZA NAGRADO?

Dekletova pomlad

(Nadaljevanje.)

36. PLES

Kajne, plešeš pač rada in ko si prebrala naslov tega odstavka, je strah preletel tvojo dušo: O, samo plesa ne prepovej! Le bodi mirna, še na misel mi kaj takega ne pride. Vrhu tega bi prepoved nič ne pomagala, ker ples je po svojem bistvu izliv duševnega doživetja in duševnega razpoloženja, uvrstiti ga moramo med umetnosti, je celo sam umetnost, v kateri največ doprinese žena. Ples je bil že od začetka sveta, pri preprostih narodih in pri onih z visoko izobrazbo je bil ples izraz svetega in močnega doživetja, je služil za znak spoštovanja napram Bogu — spomnim te, da je David plesal pred skrinjo zaveze — in kot izraz globokega človeškega doživetja. Ako si kdaj videla v kaki stolnici ali opatijski cerkvi veliko bogoslužno slavnost, se spomni na čudovito lepe obrede, pri katerih duhovniki ali menihi s hojo, stojijo, prikloni, dotiki, bližanjem in ločenjem, takorekoč z vsemi možnostmi človeškega zadržanja pred Bogom s to sveto igro, s tem plesom dajejo izraza.

Opazuj enkrat od daleč igro otrok na prostem in ako znaš gledati, opaziš in čutiš takoj ritem plesa v njihovih gibih in tudi veš, da so izraz mladega in srečnega življenja. Tudi v ljudskih plesih se čuti zdrav takt urejenega življenja, naša duša prepeva in udje našega telesa se začno pri poslušanju sami od sebe premikati.

Morda si imela tu in tam priliko, videti visoko nadarjene plesalke, ki so znale s svojo umetnostjo ustvariti najgloblje iz človeškega življenja. Ob pogledu na nje smo bili očarani, poživljeni in pomirjeni.

Družabni plesi seveda nimajo takega pomena. Njihov namen je v spremstvu glasbe vzbuditi vse dobre duhove mladine in zdravja k veseli igri. In to razveseljevanje naj bi bilo tudi močno in dobro. Naj bi bilo!

Ako malo pomisliš in veš, da je ples najbolj občuten izraz človeškega doživetja in da je mnogo človeškega doživetja, ki je tudi slabo, ki poteka iz demonskih globin in da ravno to razburja čustvo in strast, da celo razburka, potem lahko razumeš, da to doživetje išče plesnega izraza in ga tudi najde. Na žalost moramo reči, da naši moderni plesi, katerih ritem slišimo iz vseh zabavnih lokalov, in katerih note že najdrobnejši prstki iščejo po tipkah, katerih plošče so razširjene v milijonih, niso nič drugega kot *izraz* najnikotnejše strasti in čutnosti. Ne napravljajo na vsakogar *vtisa* in prav imaš, ako praviš, da si plesala popolnoma mirno te plese, vendar stoji, da je njihov izvor prostaški in ostuden, in da nosijo strup v sebi in ga tudi širijo. — Kaj boš storila?

37. DRUŽABNE IGRE

O igrah mi ni treba mnogo govoriti, po večini niso prehrupne in družbo, posebno mladino požive, pa tudi stari so jih veseli.

Niso pa brez pomisleka nekatere igre na karte, ki so samo za dobiček ali izgubo, ki prav rade postanejo strast in vzbude v pomoč temne sile duše. Mnogi so že zaigrali premoženje, zdravje, prijateljstvo in mir in tudi življenje s srastnimi igrami na karte.

»Šlaganje« (prerokovanje iz kart) tudi poznaš, ali ne? Dokler je to res samo šala, ne moremo nič ugovarjati. Gotovo pa si že slišala o vedeževalkah s kartami, ki poklicno napovedujejo iz kart prihodnost. Ali nisi morda že tudi čutila želje, stopiti k taki skrivnostni ženski, morda samo iz zabave, gotovo ne kot verna klijentinja? Ne stori tega! Marsikatera je tako mislila kot ti, pa je bila zmedena (v zadregi), večkrat nesrečna za celo svoje življenje. Da te takozvane prerokinje računajo s človeško neumnostjo in so varalice, ni treba še posebej poudarjati.

Niso brez prigovora tudi zastavljalne igre, posebno ako poljub posebno vlogo igra. Poljub je sveto znamenje sorodnosti in ga ne smemo nikdar lahkomišelnostjo dajati. Bodi v tem oziru zelo rezervirana in skopa! Vem, pogosto je brezpomemben in površen pozdrav, je pa tudi izraz mehke sanjivosti, pogosto pogubno strasten. In veš, da te lahko stori en sam poljub, ki si ga dala površno pri kaki zastavni igri, neozdravljivo bolno za celo življenje? Gotove usodne bolezni se večkrat preneso z enim samim poljubom.

Ako se igraš, naj bo to poštena igra, to se pravi lepo in lahko sproščenost tvojih moči, da se osvežijo za resno delo. Skrbi pa, da ne bodo temne moči uničile tvojo igro.

(*Dalje prih.*)

IZ NAŠIH KROGOV

Ivanka Strgarjeva:

MATERINSKI DAN

Prazniki cerkvenega leta nas spominjajo posebnih božjih dobrot, ki nam jih je izkazal v tistih dneh naš Stvarnik. Državni prazniki nas spominjajo važnih javnih in državnih dogodkov, ki jih praznujemo. Tudi v življenju vsakega posameznika so dnevi, ki bi jih lahko imenovali osebne praznike.

V vsaki družini se praznuje poleg zapovedanih cerkvenih praznikov tudi nekaj domačih. Med te spadajo v prvi vrsti godovni in rojstni dnevi posameznih družinskih članov, morda tudi obletnica poroke in tudi spominski dnevi naših umrlih. Za vse te praznike pa mora skrbeti mati, da po svoji najboljši volji obdaruje in razveseli vsakogar, le ona sama ostane navadno pozabljena pri hiši, brez zahvale, brez ča-

sti, ki bi ji ji morali dati kot nikomur drugemu.

V ta namen so se pred kakimi desetimi leti začeli prirejati širom slovenske zemlje in še preko meja naše domovine materinski dnevi. Praznik Marijinega Oznanjenja — 25. marec — je posvečen v proslavo slovenske matere, je krepak klicaj mladini, da vsaj en dan v letu prekine z vsakdanjim opravilom in svoje bežne misli ustavi pri materi.

Pa tudi materam samim je ta dan potreben za opomin, da se zamislijo v lepoto svojega poklica, da se jim pokaže v vsej svetlobi, bremena pa in bolesi materinstva da stopijo v ozadje.

Mati! Kako sladka je ta beseda. Prva, ki jo morejo izgovarjati nežna otroška usteca in poslednja na ustih hrabrega junaka, ki umira na bojišču. Otrok išče zavetja samo

pri materi. Že kot novorojenček proseče vije ročice in išče kdo se ga bo usmilil. Mati je tista, kateri je Bog to lučko, otroško dušico, izročil, da jo varuje, da ji podpira razumevanje do vsega, kar je božjega in ji pokaže veliki blaženi cilj kamor mora hiteti. In mati je v bolesi vsa srečna, da je mogla dati novega člana katoliški cerkvi. In ko ji prineso otroka od svetega krsta, se ji zdi v belem krstnem oblačilu še vse lepši. Ko jo začne spoznavati in se ji nasmeje s prvim nasmehom, tedaj so pozabljene vse bolečine, ki jih je morala pretrpeti zanj. Otrok dorašča in mati mu že sklepa roke k molitvi. Pride dan prvega sv. obhajila. Kako srečna je, ako more s prvoobhajancem pristopiti k mizi Gospodovi in zreti v hrepeneči, angelsko čisti obraz svojega ljubljence. Dalje, kako bedi pri bolniški postelji svojega otroka, kako postaja v poznih nočnih urah pesnica in pevka obenem. Kako želi, da bi njen sin postal duhoven in ko ga vidi prvič pred oltarjem, je poplačana za ves svoj trud. Ko otrok odhaja v svet, ga materina skrb in molitev spremljata kot zvest angel varuh na vseh njegovih potih.

V življenju matere je prav malo veselih dni, često je njena pot posuta z bodečim trnjem. Njeno življenje je podoba Žalostne Matere božje, je življenje pod križem, življenje neprestane odpovedi, trpljenja, mučeništva za druge — za tiste, ki jih je rodila — za otroke.

Koliko pa je dandanes modernih žen, ki so zašle daleč od svojega poklica, ki to sveto sliko verne krščanske matere teptajo v blato, materam s številnimi otroci se posmehujejo. Pa se ustavimo tudi pri njih in pogledjmo v njihovo notranjost. Njihova stanovanja vsa v razkošju in najlepšem redu. Na divanih in foteljih svilene blazine, na teh počivajo raznovrstne lutke, kužki in mucki, to je zabava imenitne gospe. Morda se tu pa tam pokaže po en otrok, ki plaho stopa okrog služkinje, kot bi se bal, da ne bi zbudil kakega spečega bratca ali sestrice. In ako še lepše sije skozi okno sonce v sobo, je tu pusto in temno, ker ne najde živih bitij, ki bi se poigravala z njegovimi zlatimi žarki, ki bi se veselila življenja in bi v razigranem smehu za-

bavala vso okolico. V takih okoliščinah tudi mati sama ne vzdrži, ter bega po ulicah, v kino in zabave.

Žal, da število takih modernih mater narašča od dne do dne. Ali ni morda ravno sodobna moderna mati, ki je povsem pozabila na svojo dolžnost, v precejšnji meri kriva današnje strašne duhovne in materialne krize. Zato pa, če hočemo graditi domu in narodu lepšo in svetlejšo bodočnost, vrnimo se nazaj k skromnosti, poštenosti in vernosti naših starih, vzornih krščanskih mater!

Želim, da bi bila današnja akademija materam vsaj nekoliko v zadoščenje za njihov trud, ter dokaz otroške ljubezni in vdanosti.

MATERIN VELIKI PETEK

Pomlad se prebuja. Vse klije. Vsaka stvar se je raduje. Pred kočo, tam za vasjo sedi sključena starka. Njene že vele roke prebirajo rožni venec, katerega v enomer močijo vroče solze. Revica je preveč zatopljena, zato se me skoraj ustraši, ko jo nagovorim: »Mamica ne jočite vendar! Glejte, pomlad vstaja!« — »Otrok, ta pomladni kras nima zame veselja. Poslušaj! Pet sem jih rodila: Stanko, Tincó, Gelico ter Frančeka in Tončeka. Stanka in Tincó že imata svoje lastno ognjišče. Frančeka je pokrila Doberdobska planota; tam čaka vstajenja. Tonček pa počiva v daljni Galiciji. Na svidenje mamica! sta dejala, ko sta odhajala. Kmalu se vidimo! Da, tam gori...« — Torej za njima plakate?« — »Ne! Vzrok mojih solza je — Gelica. Neizkušena mlada je bila, ko je šla v službo v mesto. Tja, kjer ni bilo odkrite ljubezni za neizkušeno cvetko. In to neizkušeno bitje so zagrabili vrtinci življenja. Dan za dnem je globlje padala... Pisala sem ji, naj vstane iz mlakuž greha gor k večnemu Soncu... A odpisala mi je: Ni Boga in jaz ne verujem več v svojo mater. Ne piše mi več.« — Potok solz je znova zalil njeno lice. Z besedami: »Mati, zaupajte v večno Ljubezen. Ona išče kar je izgubljenega.« se poslovim.

Eno leto pozneje. Tam v koči umira mati, ki je hodila križev pot za otroka svojega. Umira kot žrtev za svojo Gelico. Otrok njene krvi je. Naj se vrne k — Bogu.

*Proti vasi koraka s težkim korakom blede
dekle. »Mamica, odpustite mi! Verujem!«
Čolnič starkinega življenja je šel proti
pristanu. Zasijala ji je za grenkim velikim
petkom večna — velika noč. Gelicina duša
pa je — vstala . . . M. Krumpak.*

MATERI!

Li Stvarnik boljše mogel Te odlikovati,
ko Te z imenom mati je nazval?
Da rod ohranjaš, moč je Tebi dal;
kaj boljšega je mogel Tebi dati?

Na glavo dal Ti krono je trpljenja,
Ti dušo s plemenitostjo ovil,
ljubezni rož. v srce Ti je vsadil,
postavil za nosilko Te življenja.

Zato nam močna bodi in ne kloni,
brezboštva Vate ko besni vihar,
svetišče božje, bodi nam vsekdar,
in kakor hrast, ki ga vihar ne zlomi!

Na Te ves svet oči proseče dviga,
da rešiš ga, ker mu grozi propast,
pekla materijalistična pošast,
da ob Tebi se v življenju novo dviga.

Če rod pošten in čist nam boš vzgojila,
na stebrih močnih Cerkev, dom, bo stal,
ki ga vihar ne bode pač razdjali!
Tedaj dolžnost boš svojo izvršila! — — —

Solza.

MATERE K MATERI!

Govor ge. Marije Markelj na proslavi
Brezmadežne v Boh. Bistrici.

Kakor pribeži plaho dete v svojem strahu
in bridkosti v toplo materinsko naročje,
tako so pribežala danes naša srca k tebi, o
Brezmadežna. V tvoje toplo zavetje bi radi,
o Marija, zbegani in trudni od življenja
križev in bridkosti.

Praznik Brezmadežne. — Kako sem se
ga veselila še kot dekle in tožno hrepenenje
mi vstaja v duši po tistih lepih dneh. —
Mislim, da je ni žene med nami, ki ne bi
s toplo ginjenostjo mislila na tiste srečne
dni, ko je še mlada deklica klečala pred
njenim oltarjem: »Trdno sklenem, da ti
bom vedno zvesto služila in prizadevati si
hočem po svojih močeh, da ti bodo služili
tudi drugi!« Tako so obljubljala naša usta,
obljubljala naša srca. Nepreklicna je ta

obljuba in danes, drage žene in matere, se
mi zdi, da nas veže še mnogo bolj, kot nas
je vezala takrat.

»Da ti bodo služili tudi drugi!« Kje je
žena in mati, katere srce ne bi danes vroče
želelo: O Marija! Da bi ti služil on, ki sem
mu žena, da bi ti služili tisti, ki sem jim
mati! — Mislim, da je ni med nami duše,
ki še ni v srčni stiski in bridkosti zaupno
zdihnila: Marija, ti pomagaj!

Marija! Tri tvoje slike spremljajo življenje žene.

Mlada deklica kleči pred oltarjem Brezmadežne. Lilije kipe ob njenih nogah, lilije gore v čistih očeh dekliških. »Prečista, varuj moje srce greha!« prelepa je ta molitev mladega srca, presladka je vez, ki družki dekliško srce s Brezmadežno.

Mlada mati kleči ob revnih jasliah, s slamico nastlanih. Preskrbno in ljubeče zre njeno oko drobno detece. Kakšna neizmerna ljubezen in sreča odsevata v njenem pogledu. Marija-Mati, verna slika sleherne matere v ljubezni do svojih otrok. V očeh božje in v očeh človeške matere gori prelepa luč materinstva in toplo se srečujejo oči teh dveh mater. Vroča molitev vre iz srca: »Mati si in veš, kaj čuti materino srce! Če sem slaba in uboga mati svojim otrokom in ne bom kos svoji težki nalogi, pomagaj ti!

Marija pod križem. Uboga, strta mati spremlja svojega sina po bridki poti do zadnje postaje. Odpovedujejo ji noge, a ljubezen jih prestavlja in prižene na Golgotu, ljubezen do Sina, ob katerem vztraja do konca. Prve so ga objemale njene roke, zadnje zatočišče mu je njeno naročje.

O, matere, od življenja trudne in razbičane! Kaj se ne ženete do konca, do poslednjih moči za svoje otroke? Pred vašimi očmi trpijo, pred vašimi očmi padajo pod bremen, v vašem naročju prečestokrat umirajo.

Kakšna vez spaja pogled človeške matere s pogledom prežalostne božje Matere? Trpljenje ju veže, zato sleherni mati lahko zaupno vzdihne k njej od bridkosti strta: »O Mati sedem žalosti, pomagaj v moji stiski in trpljenju!« Saj mi oprostiš, o Prečista, da ti na tvoj veseli praznik govorim o tvojih bolestitih! Če govorim, govorim v iskreni zavesti in želji,

da s sleherno besedo proslavljam tebe v tvoji čistosti in brezmadežnosti, bodisi devico, bodisi kot ženo in mater.

»Svojemu Sinu nas priporoči, svojemu Sinu nas izroči!« tako koprne naša srca danes pred njenim oltarjem. Črna noč je v duši tistega, ki jo na njen praznik ne mara ali ne more pozdraviti s toplo misljo. Nesrečen človek, ki je izgubil zemsko mater! Tisočkrat bolj nesrečen, kdor je izgubil nebeško mater. Izpod križa mu bo na veliki petek zaklicala:

»S sedmimi meči sem prebodena,
mojemu srcu rana ena
tudi si — ti!«

Kaj naj ti danes, Marija, poklonimo me, revne matere, za godovno darilo? Svojo dečico ti poklanjamo in z njo vse, kar nam je najdražjega. Bodi ti sladka kraljica naših domov in družin!

Presladka pesem mi kipi iz duše:

»Mati, ne pozabi me,
večno jaz ne zabim te!«

Kakor čisti cvetovi dehte ob tebi danes bela srca fantovska in dekliska, kakor topla pomladna pesem te ljubijo nedolžna srčeca otroška.

In v ta tvoj duhovni majnik, o Marija, sem povila rože pasijonke — trpljenje vseh bohinjskih žen in mater, vsa ta, več z bridkostjo kot z veseljem prepojena materinska srca zvijem danes v krvavo-rdečo kito rož ljubezni in jo položim k tvojim nogam. Vse naše solze bi želela prekaliti v bele bisere in z njimi oviti tvoj vrat. Da bi nad tvojim srcem žareli biseri iz solz bohinjskih mater. Za tvoj god, o Mati, s srcem brezmadežnim!

O, žene in matere — kaj ne čutite? Toplo nas objemajo njene oči, odprte roke nas vabijo:

»K meni trume trepetajoče,
mene najti vsem je mogoče!
Steze moje so razorane.

Jaz ognem s plaščem globokim,
jaz z objemom sprejemem visokim
vaše duše razžalovane.

Ako vsem ste tujci na svetu,
jaz domov vas spremim k Očetu.«

(S. Sardenko.)

O, razumem vaše tihe tožbe! Sladko lijejo besede v izmučeno srce. Če nas nikdo ne

razume, ena je, ki vé, kaj vse mora prenesti materino srce.

»Vse bridkosti sem prestala,
preihтела slednji vzdih;
kaj da ne bi mogla biti
tolažnica žalostnih!«

Tako nas kliče, tako ponuja tolažbo in pomoč. O, ne prezirimo njene ljubezni, ne zapirajmo ji svojih src tedaj, ko se mi zdi, da zlasti v tem svetem adventnem času na svoji grenko-sladki poti v Betlehem trka na naša srca s krotko prošnjo: »Vzprejmite me, prenočite me na moji poti, ko nosim svojega Otroka za vas in vaše otroke!« O, na stežaj ji odprimo svoje srce, da ji bo toplo počivališče v tej mrzli zimi.

Da bodo naše duše po tem težkem adventnem pričakovanju v sveti noči odrešenja zaslišale angelski spev in nas bodo božji angeli povabili v nebeški Betlehem k njej, ki se ji smehlja v naročju božje Detece in homo s pastirci vred pokleknila pred njo in jo vroče zaprosile: Nas in naše družine, z ljubljenim Sinom nas blagoslovi, mati Marija!

LJUBLJENI TOVARIŠICI NEŽIKI KLUN UČITELJICI V VRHNIKI — V SLOVO!

Ni mi bilo dano, da bi te bila spremila na zadnji poti tvojega življenja, zato se ti hočem oddolžiti v poslednjo besedo, v poslednje slovo.

Vsa polna dobrote in plemenitosti si odšla za vedno od nas. Stvarnik, ki Ti je odločil najlepšo življensko nalogo, delokrog učiteljice in vzgojiteljice, Te je pozval po težkem trpljenju k sebi po večno plačilo. Ko v mislih pohitimo v naša leta, kako si nam bila dobra, vzorna tovarišica, sestrice, mati. Pri Tebi v Tvoji lepi sobici smo se razgovorile od duše do duše. In mnogokrat si nam dala nove pobude, moči za naše delo. Vsa prežeta za neumrjoče duše si napisala marsikatero prelepo misel in dvigala svoje tovarišice, mladino, in vse Tebi izročene k ljubezni božji. Naj pregovorim z besedami, ki si jih napisala vsem sosedricam: »Gospod, tvoja volja naj se zgodi, kjerkoli hodim in stojim. Gospod tvoja volja naj se zgodi, četudi še tako trpim. Gospod, tvoja volja naj se zgodi, četudi jaz ne razumem. Ta tretja stopnja, ne prva, ki je moje delo, ne druga, moje

trpljeneje naj bo moj cilj. V tej bogovdanosti začnimo s pomočjo Brezmadežne novo leto in nastopimo pot k popolnosti.

Skromne so moje besede Tvojemu velikemu delu — toda sledove, ki si jih zapustila ne bo uničil čas. Zapisani so v človeških dušah. Ljubljena Nežka — ni Te več med nami. Utrudila Te je življenska pot — Brezmadežna Te je 27. nov. na spominski dan čudodelne svetinje poklicala v večno srečo. Plakamo za Teboj in naše misli romajo v teh tožnih zimskih dneh na Tvoj grob. Božja Ljubezen pa nas bo nekoč zopet vse združila. Vsi vemo, da je naše življenje podobno čolnicu na morju. Zato prosimo Brezmadežno:

»Zgodnja Danica — Tvoji mornarji daleč na drugi jadramo breg.
Ti nas očuvaj, Ti nas obvarij.
Ti nas privedi preko morja!«

Ivanka Š.

DUHOVNE VAJE

V DOMU DEVICE MOGOČNE

se bodo vršile: Za žene od 13. do 17. marca, za dekleta od 10. do 14. aprila.

Pričetek prvi dan ob 6 uri zvečer, sklep zadnji dan zjutraj. — Oskrbnina znaša 100 Din.

Prijavite se na: Predstojništvo Lichtenurnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg št. 8.

ŽENA V DOMU

Kaj naj ve gospodinja o stročnicah?

Pravo vrednost o stročnicah, ki so važni viri beljakovine in jako dober nadomestek za meso, smo zvedeli šele v zadnjih vojnih letih in tudi še pozneje, ko je primanjkovalo prehrane. Če tudi pa so stročnice zelo redilne, vendar jim manjka dobršen del ogljikovih vodonov, škroba, kar jim je treba z zabelo in dodatki nadomestiti. Stročnice: fižol, grah, leča, ko bi jih pravilno ne pripravljale, so neprebavljive. Zaradi svoje trdote so silno odporne za vplive želodčnih sokov. Zato vsaka gospodinja ve, da jih je treba prej namakati. Ko jih kuhamo, jim je treba dodati noževo konico (obilno!) jedilne soli. Čim starejše so, tem dalje časa jih je treba namakati. Seveda pa je odvisno tudi od tega, kakšne vrste so in na kakšen način jih pripravljamo. Za stare ljudi, za bolnike in sploh za družinske člane, ki so bolj slabega želodca, je najbolje, da stročnice, ko so kuhane pretlačimo skozi sito in potem nadalje z njimi ravnamo, kakor to zahtevajo predpisi za to ali ono jed. Dobro je, da gospodinja ve, da ne sme stročnic, ko jih dene kuhat, zaliti z vrelo vodo, ker bi beljakovina zakrknila in bi se sploh ne skuhale ter ostale neprebavljive. Ko devljemo stročnice kuhat, jih zalijemo z mrzlo, kvečjemu mlačno vodo in jih počasi pripravimo do vretja. Zapomniti si moramo, da ne smemo stroč-

nic kuhati skupno z drugimi jedmi, kakor je to nekod navada, ker vsi dodatki, ki spadajo n. pr. k mesu ali drugim dodatkom zatrdje površino stročnic in se potem le nerade kuhajo (fosforno kisli apnenec itd.). Tu tudi ne pomaga dodatek jedilne soli in dobi potem jed lugast okus. Nikoli ne smemo stročnic zaliti preveč, ampak le toliko, da so vse v vodi. Ko pa pri vrenju ta voda izhlapeva, moramo imeti pripravljeno enako vročo vodo, s katero zalivamo a zopet samo toliko, kolikor je nujna potreba. Če bi zalivale z mrzlo vodo, bi prenehale vreti in bi bila to ovira, da bi se pravočasno ne skuhale.

Od mnogih vrst fižola, ki ga imamo v naših krajih, si gospodinja nabere lastnih izkušenj, katera vrsta je najboljša, tako po okusu, kakor tudi po času kuhanja in mehko.

Kaj naj ve gospodinja o pripravi cmokov?

V tistih mesecih, ko primanjkuje zelenjave, si gospodinja rada pomaga s pripravljanim raznih močnatih jedi, posebno cmokov, ki so kot glavna jed zelo nasitni. Priprava cmokov pa ni tako enostavna. Izvežbana gospodinja ima marsikatero izkušnjo, pa tudi marsikatero skrivnost pri tem delu. Glavno pri pripravi cmokov je pravilno razmerje množine trde mase in tekočine. V tem oziru naj bo gospodinja zelo

previdna, zlasti kadar se ji zdi, da bi bilo zaradi trde mase priliti nekoliko mleka, maščobe ali vode; kajti če je premeško cmokovo testo, je silno težko, skoro nemo-goče, s še tako previdnim dodajanjem moke ustvariti pravilno mehko.

Cmoke delamo včasih iz kvašenega, navadno pa iz nekvašenega testa. Kadar jih delamo iz nekvašenega testa, moramo dobro paziti, da zadenemo pravilno množino predpisanih hranil, ki jih je treba mešati za to svrhu. Zelo važno je tudi, da imamo lahko in gladko moko, t. j. da jo presejemo. Kadar uporabljamo kruh za vezavo, (kruhovi cmoki) takrat moramo paziti, da je ta kruh vsaj en dan star. Namakati ga moramo v mrzli tekočini, bodisi mleku ali vodi, ker ga topla ali vroča tekočina napravi lepljivega. Kadar ta namočeni kruh užemamo, moramo to temeljito storiti, najbolje v snažni krpi. Paziti moramo, da pravilno solimo že maso samo, pa tudi da potem cmoke kuhamo v dovolj slani vodi. Ko oblikujemo cmoke, moramo to delati toliko časa, da je površina lepo gladka in so vse razpoke zadelane, da po njih ne uha-ja tekočina preveč globoko in enostransko vanje. Za one gospodinje, ki se jim pri kuhi vedno mudi, naj dostavim še to, da naj kljub naglici do konca izoblikujejo vse cmoke, ne da bi jih kar mimogrede oblikovale in devale kuhat in bi se tako prvi že do dobra skuhal, ko bi zadnji prišli v vrelo vodo. To je tudi največkrat vzrok, da se cmoki razkuhavajo. Najbolje je, da pridejo vsi cmoki istočasno v vrelo vodo, da jih imamo pripravljene na plitvem z maščobo namazanem krožniku, ki ga potem poševno držimo nad vrelo vodo in z obilno zajemalko vrele vode cmoke vse istočasno takorekoč poplaskemo s krožnika. Veliko gospodinj je, ki menijo, da je cmok kuhan tedaj, ko priplava na površje; to pa ni res. Ko prihajajo cmoki na površje, je to znamenje, da jih je proniknila voda, kar pa še ne zadostuje, da bi bili kuhani, saj vemo, da jih je treba kuhati 12 do 15 minut. Ko priplavajo na površje, je treba posodo, v kateri se kuhajo, nekoliko potresti, da se tudi drugi zganejo in priplavajo na površje in potem vsi skupaj vro še 5 do 6 minut. Če hočemo poskusiti; če je cmok že kuhan, ga vlovimo

na zajemalko in zabodemo vanj zobotrebec: če se na zobotrebec ne prime nikako testo, je znamenje, da so kuhani. Ko so gotovi, jih je treba čimprej dati na mizo, ker se sicer sesedejo in zatrde. Zabelimo jih z cvrtimi drobtinicami, zdaj v pomladnem času pa jih potresemo z drobno se-sekljanim peteršiljem ali drobnjakom. Če jih pri jedi potresamo s sladkorjem, jih zabelimo s presnim maslom, ker prašičja mast in sladkor ne harmonirata.

One gospodinje, ki so tako srečne, da bodo že v marcu razpolagale s prvo zelenjavo, naj prečitajo tozadevna navodila iz prejšnjih letnikov.

Velikonočni prazniki v domu

Vsaka gospodinja naj se drži starih lepih navad o velikonočnih praznikih. Ker je letošnja velika noč že zgodnja, ne bomo mogle še okrasiti doma za veliko noč s pomladnim cvetjem. Marsikaj pa nam bodo dale vrbove in smrekove mačice in najzgodnejše pomladne znanilke: teloh, zvončki, trobentice, jetrniki itd. Če se spomnimo na razne razstave in večje pojedine, ki smo jim prisostvovali v zgodnji pomladi, bomo ugotovile, da je bila povsod miza okrašena s temi cveticami v prav nizkih vazah, ali pa je bila iz njih narejena cela ploskev, kakor preproga. Če okrasimo mizo z malimi vazicami, moramo računati na vsakega gosta po eno, ali vsaj eno za dva. V tem slučaju je treba sredino mize, katero krasi že temeljni okras nastavki, steklenice itd. in je potem le tu pa tam v sredini postaviti nekoliko višjo vazo s pomladnim zelenjem in cvetjem. Vsaka preobloženost ni na mestu. Ker pa je velika noč praznik s čisto svojimi simboli in znaki, se moramo gospodinje posluževati tudi teh, da dajemo svojemu domu praznični poudarek. Zelo primerno je, ako imamo na mizi vsaj eno jagence; pirhi so zelo dekorativni, tudi male butarice od cvetne nedelje v zadnjem času mnogokje služijo za okras mize. Nikakor ni treba misliti, da mora dekoracija služiti porabi pri jedi; lahko ostane in služi tudi še naslednje dni v iste namene. Za domačo porabo je seveda miza nekoliko manj okrašena, vendar mora imeti velikonočni poudarek na vsak način.

*Kako naj gospodinja skrbi za bolnika
v družini*

Prav pomladni čas je večkrat tisti, ki v marsikatero družino pošlje temu ali onemu družinskemu članu bolezen. Posebno so občutljivi ljudje s slabimi pljuči, ko se temperatura od zime na pomlad menja. Gospodinja naj ima čuječe oko in čuteče srce za bolnika. Če tudi ima za bližajoče se praznike mnogo dela, snaženja in čiščenja, vendar naj pazi, da siromakom, — bolnikom ne bo v nadlego. Pametno naj razdeli snaženje hišnih prostorov, da pride bolniška soba zadnja na vrsto. Pri strežbi naj ne da nikoli čutiti, da ji je bolnik v nadlego, ko ima že toliko drugega dela. Skrbno naj obdrži čase za obede in za oddajo zdravil, da ne bo s svojim vnanjim delom bolnika zanemarjala. Kolikor največ more, naj bolniku pripravi pomladnega razpoloženja v bolniško sobo, da ga odvrne od morečih skrbi boleznin in mu da priliko za drugačno razpoloženje. Kljub temu, da velikonočni prazniki izpremene jedilnik popolnoma, naj pazi gospodinja, da bolnika ne preobloga z velikonočnimi jedmi, zlasti ne, ako ima predpisano dijeto. Ako je bolezen težkega značaja, naj se ne boji bolnika nagovoriti, da se spravi z Bogom, ker je itak velikonočni čas in mu notranji mir pomaga v veliki meri prenašati težo boleznin.

Ali se mora gospodinja mučiti?

Koliko olajšav ima danes gospodinja na deželi in v mestu: šivalne stroje v hiši, štedilnike v kuhinji, samo v pralnici je ostalo vse pri starem: priprave za mencanje perila. Ali se najde za to delo in trud opravičilo? Ne! Gospodinjam ni treba danes več tožiti, da jih boli križ in da imajo razpokane in nabreknjene roke. Odkar imajo pralno sredstvo — *Schichtov Radion* — nima gospodinja več truda polnega dela, perilo pa ostane lepo in trpi dalj časa.

PRIDNE ROKE — DOTA ZAME!

I.

»Ko bi imela koga, da bi vzorec lepo prerisal!« vzdihuje prva... »Če bi bil papir priloge malo boljši, pa se mi pretrga že po prvi risbi!« nejevoljno godrnja dru-

ga... »Ta indigo-papir mi vse zamaže!« vpije tretja... itd. se glasi v krogu dalje. Pa zažvrgoli »Vigrednica«, bistra glavica: »Hi, hi, hi, prerisavanje umetnost ni. Tako se naredi...« Za hip so prisluhnile vse...

»Pred menoj leži vzorčna priloga. Izbiram, izbiram... oho, tole mi ugaja... Brž poiščem svojo zakladnico, to je škatljico iz lepenke, ki vsebuje: buciko, ki sem ji oddrobila stekleno glavico ter jo nasadila z oddrobljenim koncem v mehko leseno držalo, — izprano krpico, v katero sem zavezala malo prahu za predtisk in fino stolčene kalofonije (vsakega pol), — razpršilec, — stekleničko fiksativa. — Po mizi razgrnem staro, debelo volneno odejo (koc) ali kaj sličnega, na njo položim vzorčno prilogo ter z buciko po obrisih risbe prebadam v razdalji 1—2 mm luknjice... Buciko držim povsem pokončno, pa jo potiskam globoko skozi papir v podlogo blaga. Ko sem na ta način preluknjala vso risbo, obnem prilogo in pogledam, če ni kaj izpuščenega. — Če je risba velika in redka, delam luknjice z debelejšo buciko in redkeje; fino in gosto risbo pa preluknjam z drobno buciko gosteje, vendar ne tako gosto, da bi s tem izrezala črto risbe. — S tem je najvažnejše delo končano. — Tkanino, na katero bom vezla, razgrnem po mizi, na njo položim preluknjano škico, obtežim, da se mi ne premakne — in narahlo udarjam s culico prahu po risbi ter obenem narahlo drgnem po obrisih. Ko sem na ta način prenesla vzorec na tkanino, previdno odstranim škico, da se ne raztrese ostali prah po blagu in tleh. — Razpršilec vtaknem v steklenico fiksativa, katerega razpršim (z ustnicami) enakomerno po tkanini čez risbo. — Če nimam prahu za predtisk, vzamem plavilo v prahu, mesto razpršilca in fiksativa polikam z vročim likalnikom pazno preko svilenega papirja, da vročina raztopi kalofonijo. — Če mi primanjkuje fiksativ, ga nadomestim tudi z gorilnim špiritom. — Da ohranim vzorčno prilogo vidno in čisto, ne umazano od modrila, da dobim trpežno škico in lepši prenos iste, si kupim v večji papirni trgovini dobro prozoren škičirni papir v velikosti priloge (pribl. 3 Din). Položim ga na prilogo ter skozi oba papirja prebadam v podlogo (koc).«



Bil je dober duhovnik,

ampak tudi dober zdravnik je bil župnik Sebastian Kneipp. Plemenitaši in kmetje so ga obiskovali in pomagal je z enako ljubeznijo enim kakor drugim. — Za svoj nasvet ni sprejel od nikogar prav nikaškega plačila.

Z eno samo stvarjo pa je milijonom ljudi pomagal ohraniti si zdravje — in to je sladna kava, ki so jo pripravljali in jo še danes pripravljajo natančno po njegovih izkušnjah in predpisih. Zato je še danes prav tako dobra kakor v njegovi dobi in se še danes kakor takrat imenuje:

Kneippova sladna kava.

**DOBIVA SE SAMO
V TAKIH PAKETIH**



In se oglasi nestrpnica iz kroga: »Ti že, ki imaš, za nas je predrago vse to...«

»Vigrednica«, brihtna glavica, pa ni prišla v zadrego: »Z združenimi močmi se marsikaj premosti. 22 nas je, vsaka naj da samo 1 Din, pa vam preskrbim škatlico-zakladnico. Torej poslušaj: za naš ves krožek zadostuje skoro za leto dni

| | |
|-----------------------------------|----------|
| 1 dkg prahu za predtisk | Din 2.50 |
| 1 dkg kalofonije | Din 0.25 |
| razpršilec | Din 9.— |
| steklenička fiksativa | Din 10.— |

skupno Din 21.75

in za škicirni papir za vsako vzorčno prilogo, ki bo zadostoval za vse, še posebej Din 3.—«

»Z nasvetom se strinjamo.« je zadonelo iz kroga...

(Vse kupiš po omenjeni ceni, če se sklicuješ na »Vigred«, v trgovini Ivan Rozina, Ljubljana, Tyrševa 14, pr. Dunajska c.).

II.

Najbolj razširjena velikonočna navada je menda barvanje in slikanje jajec. — Če to delo prepustiš, seveda s primernim podukom, otrokom, jim s tem napraviš mnogo veselja.

Zelo lepe rjave in rumene barvne odtenke dobiš po kuhanju jajec v zavrelici iz zunanjih lupin čebule. Čim več je lupin, temnejša je barva. Če namesto teh lupin uporabljaš mlado zelenje, dobiš živo zeleno barvilo. — Na ta ali oni način barvana jajca opiši z različnimi vzorci. — S pèresom ali klinčkom, pomočenim v solno kislino, riši različne okraske ali napise, solna kislina odstrani barvo, da postane jajce zopet belo. (Pazi na solno kislino, da ti kaj drugega ne razje!) Tako opisano jajce izplakni s čisto vodo. — V vroči kopei v posodici raztopi stearin (ostanki sveč), razredči ga s terpentinovim oljem, z majhnim čopičem nanosi tvarino v obliki vzorca na nebarvano, kuhano jajce. Nato položi jajce za par minut v barvo, ki pa mora biti dovolj ohlajena, da se vosek v njej ne raztopi. — Vosek ostrgaj — in risba bo bela. — Lične okraske pri barvanju dobiš s pomočjo šablon iz trdega papirja, listkov petersilja, resja itd. — Važno je le, da je tak okrasek čvrsto pritrjen k

jajcu. Na že kuhano jajce ga prilepi; zaveži po možnosti brez gub jajce v tanko platneno krpico, ter položi v barvilo. — Po odstranitvi krpice, jajce izplakni. — Če topla barvana jajca obdrgneš z mastjo, dobijo lep lesk. — Če ljubiš zelo pisana jajca, jih poslikaj z akvarelnimi ali tempera-barvami. Pri tem pazi, da kuhana in dobro umita jajca niso masna, ker se jih drugače barva ne prime. — Jajca previdno izpihaj (na vsakem koncu napravi majhno luknjico) in jih odrgni z bencinom, da niso masna. Na eni strani jih poslikaj z vodnimi ali tempera-barvami. Ko so suha, jih napolni s sladkorčki, zalepi odprtine s pisanim papirjem. (Krog v premeru 4 cm, ki ima v robu 1 cm globoke zareze.) V zgornji krog pa prej naredi 2 luknjici skozi kateri potegneš zlato ali srebrno nit za obesek. Če več takih jajc zvežeš, imaš lep okrasek. — Belim kuhanim jajcem nariši smešne obraze s par črtami, na glavo jim povezni smešna pokrivala iz kartona ali papirja, postavi jih v jajčno stojalec, pregnjeno s papirnim prtičem ali svilenim pisanim papirjem (od pisemskih ovitkov), — okraši z njimi velikonočno mizo, mnogo priznanja boš žela. — Če jajca ubijaš bolj pri vrhu, ti ostane ena polovica večja. Te izperi z očetno vodo in jih uporabi za lične vaze prvih zvončkov, trobentic itd. Podstavek naredi iz kartona v kvadratu 5 do 6 cm, ki si mu od roba 1—2 cm, od vseh 4 oglov zarezala križ. Tako nastale trikotnike privihaj navzgor. — Mnogo je še drugih možnosti za uporabo jajčnih lupin. Zato jih praktična gospodinja shranjuje. Bele jajčne lupine so znano belilno sredstvo. (Izprane, v vrečico zavezane se kuhajo s perilom.) Rabi jih za čiščenje steklenih posode itd., vse to pa spada že v drugo rubriko. Brihtne glave Vigrednic pa marsikaj še vedo...

III.

Da bodo naše priloge res ustrezale svojemu namenu, prosim da vsaka naročnica pismeno sporoča vse svoje želje, ki se tičejo ročnih del Upravi Vigredi pod geslom: »Pridne roké — dota zamé.« Dobile bodo odgovore na svoja vprašanja v tem stolpcu, vzorce pa na prilogah.

Emi Oražem.

smo imeli prilike čitati. Vselej so bili do sedaj taki poskusi navadno zgolj prevodi iz kakega drugega jezika in zato niso zajeli, ker niso bili pisani za našega človeka. S to knjigo pa je dobil tudi preprosti človek »znanstveno« knjigo, ki mu bo vselej dobra svetovalka. Posebno poglavja, ki govorijo o novih odkritjih te naravne moči, ki se porablja pri najnovejših strojih in obratih, so tako zanimiva, da jih je človek v resnici vesel. Tudi za predavanje v družini ne bo manjkalo snovi predavateljem, ki hočejo poseči tudi na to polje.

Slovenska zgodovina, katere je letos izšel 14. zvezek, pa je za naše slovenske družine že dolgo let najvažnejša knjiga. Saj vemo kako duh časa našega človeka tudi zajema in mu vsiljuje marsikatero trditve, da Slovenci nič nismo in nič ne pomenimo. A prav »Zgodovina« J. Mala je tisti vir, iz katerega lahko stalno črpamo, kadar gre za obrambo, pa tudi za osvežitev vseh tistih dogodkov, katere so starejši Mohorjani še sami doživeli, pa jim niso bili povsem jasni. Tu je zbrano vse, kar potrebujemo za sodobno življenje iz zgodovinskih virov domačega naroda in tudi okoliščine, ki so potek dogodkov prav tako usmerile. Zgodovina slovenskega naroda je tista knjiga, ki jo vsaka družina nujno rabi za vse svoje člane.

Življenje svetnikov nam v letošnjem zvezku prinaša svetnike od 7. julija do 2. avgusta. Vsa življenja svetnikov so pisana v zelo lepem jeziku in družine ne bodo v zadregi, kadar se na predvečer kakega svetnika, domačega patrona, zamislijo v njegovo življenje, ga bodo kar lahko čitale, kakor je bila to lepa navada v prejšnjih časih po naših družinah.

Poleg rednih knjig pa so izšle za malenkostno doplačilo še te-le knjige:

»*Škof nove Mehike*« kot Mohorjeve knjižnice 85. zvezek. Sicer je to življenjepis prvega misijonskega škofa p. D. J. Janca Laturja. Vendar je ob tem življenjepisu nanizanih še toliko dogodkov in zelo posrečenih popisov iz življenja divjega zapada, da vsak čitatelj prav to knjigo z največjim užitekoma čita.

»*Oliver Twist*« kot Mohorjeve knjižnice 87. zvezek nam v novi izdaji podaja povest malega dečka Oliverja, ki pa okoli sebe zbere še celo vrsto drugih dogodkov in je knjiga kar cel roman. Vsi, ki so kdaj to knjigo brali v prvi izdaji, jo bodo v drugi gotovo izredno toplo pozdravili ker so si je že davno želeli kot posebno iskano čtivo.

»*Naš pes*«, izredno posrečena mladinska knjiga, je gotovo vse najmanjše člane naših družin posebno razveselila. Pa jo bodo tudi odrasli prav radi čitali. Spisal jo je naš Narte Velikonja, za kar že samo to zadostuje, da je gotovo izvrstna.

»*Sto basni*« za otroke kot 88. zv. Mohorjeve knjižnice, podaja našim malčkom posebno prijetne urice, ker prav te basni jih popeljejo v bližino in k opazovanju živali, njihovih najljubših prijateljev. Prepričani smo, da bo mamica ob tej knjigi doživela prav mnogo veselja.

Kaj pa Vigrednice ob Mohorjevih knjigah? Nič drugega, kakor pot pod noge in porabiti zadnje dni pred zaključkom vpisovanja novih članov in od hiše do hiše na agitacijo za čim večje število novih udov! To bo največja in najlepša hvaležnost žena in deklet Mohorjevi družbi za vse njeno dosedanje kulturno delo. Vigrednice, na delo!

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna ← LJUBLJANA
zavarovalnica ↓ Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici.

